

Η ΕΠΙΔΡΑΣΙΣ ΟΡΟΓΕΝΕΤΙΚΩΝ ΤΙΝΩΝ ΚΙΝΗΣΕΩΝ
ΚΑΙ Ο ΣΧΗΜΑΤΙΣΜΟΣ ΤΗΣ ΓΥΨΟΥ ΕΙΣ ΤΗΝ ΑΝΑΤΟΛΙΚΗΝ
ΚΡΗΤΗΝ (ΕΠΑΡΧΙΑ ΣΗΤΕΙΑΣ) *

Υ Π Ο
Ν. ΦΥΤΡΟΛΑΚΗ **

I. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

‘Η παροῦσα ἀνακοίνωσις πραγματοποιεῖται εἰς τὰ πλαίσια τῆς δημοσιεύσεως τῶν ἔκαστοτε νέων συμπερασμάτων, τῶν ἔξαγομένων ἐκ τῆς συνεχιζομένης ὑφ’ ἡμῶν γεωλογικῆς ἔρευνης εἰς τὴν Ἀνατολικὴν Κρήτην. Ἐνταῦθα δφείλω νὰ εὐχαριστήσω θερμῶς τὸν καθηγητήν μου Professor Dr. W. SCHWAN διευθυντὴν τοῦ Ἰνστιτούτου Γεωλογίας τοῦ Πανεπιστημίου Erlangen - Nurnberg, ὃπο τὴν ἀνάθεσιν καὶ τὴν καθοδήγησιν, τοῦ ὄποιού ἔκτελεῖται ἡ ἐν λόγῳ ἔρευνα, ὡς καὶ τὸν Γερμανικὸν Ὀργανισμὸν Ἐπιστημονικῶν Ἐρευνῶν (Deutsche Forschungsgemeinschaft), δ ὄποιος ἔχρηματοδότησεν κατὰ μέγα μέρος τὴν ἡμετέραν γεωλογικὴν ἔρευναν εἰς τὴν Ἀνατολικὴν Κρήτην.

‘Ομοίως εὐχαριστῶ θερμῶς τὸν καθηγητὴν τοῦ E. M. Πολυτεχνείου κ. ΙΩΑΝΝΗΝ ΠΑΠΑΣΤΑΜΑΤΙΟΥ, ὅστις ἀπὸ τῆς ἐνάρξεως τῆς ἔρευνης ταύτης μὲ ἐδέχθη πολλάκις καὶ ἥκουσεν μετ’ ἐνδιαφέροντος τὰ ἀναφυόμενα προβλήματα, παρέχων εἰς ἐμὲ τὴν εὐκαιρίαν λίαν ἐποικοδομητικῶν συζητήσεων.

Ἐίς τὴν ἀνὰ χεῖρας μελέτην ἀναπτύσσονται: α) ‘Η παρουσία ὠρισμένων πιστοποιηθεισῶν δρογενετικῶν ἐπιδράσεων κατὰ τὸ Περιοδιαδικόν.

β) ‘Η σχέσις μεταξὺ τοῦ σχηματισμοῦ τῶν κοιτασμάτων ἀνυδρίτου - γύψου καὶ τῆς δρογενετικῆς φάσεως.

γ) ‘Ο καθορισμὸς τῶν δρογενετικῶν ἐπιδράσεων ἐντὸς τῆς στρωματογραφικῆς σειρᾶς τῆς Ἀνατολικῆς Κρήτης.

δ) Νέα παλαιοντολογικὰ καὶ στρωματογραφικὰ στοιχεῖα.

Εἰδικώτερον παρετηρήθη ἀσυμφωνία μεταξὺ τῆς γνωστῆς σειρᾶς φυλλιτῶν καὶ τῶν ὑποκειμένων λεπτοπλακωδῶν κρυσταλλικῶν ἀσβεστολίθων, εἰς τὸ Ἀκρωτήριον Βαμβακιά BBA τῆς πόλεως Σητείας (θέσις 6) καὶ εἰς τὴν ἀπόκρημνον ἀκτὴν 4 χλμ. βορείως τῆς Μ. Τοπλοῦ ἡ 2,7 χλμ. ΔΒΔ τοῦ οἰκισμοῦ (οὐχὶ τῆς παραλίας) Βάι (θέσις 8). ‘Η ἀσυμφωνία αὗτη παρετη-

* N. FYTROLAKIS: Die Einwirkung gewisser orogenen Bewegungen und die Gipsbildung in Ostkreta (Prov. Sitia).

** Ἀνεκοινώθη κατὰ τὴν συνεδρίαν τῆς 15-1-72.

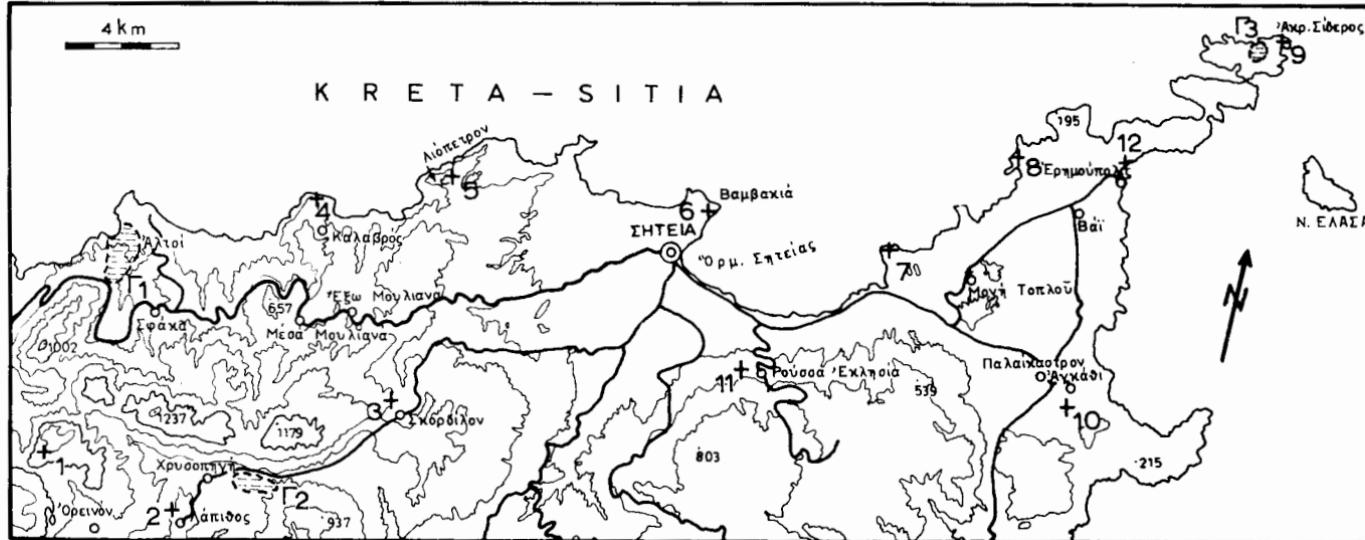
ροήθη ἐπίσης εἰς τὸ Ἀκρωτήριον «Κάβο Σίδερο» πλησίον τοῦ φάρου, δηλ. εἰς τὸ βορειοανατολικώτερον ἄκρον τῆς Ἀνατολικῆς Κρήτης (θέσις 9). Ὁμοίως παρατηρεῖται στρῶμα λατυποχροκαλοπαγοῦς ἐντὸς τῶν φυλλιτῶν (20 μ. ὑπεράνω τῆς ὁροφῆς τῶν λεπτοπλακωδῶν ἀσβεστολίθων ἡτοι τῆς βάσεως τῶν φυλλιτῶν), 3,2 χλμ. ΒΔ τοῦ χωρίου «’Ορεινόν», δηλ. εἰς τὰ δρια τῶν ἐπαρχιῶν Σητείας - Ιεραπέτρας καὶ εἰς ὑψόμετρον 1.250 μ. (θέσις 1).

Ἐκ τῶν ἀνωτέρω καὶ ἀλλών παρατηρήσεων προκύπτει ὅτι ἔλαβε χώραν ὀρογενετικὴ κίνησις κατὰ τὸ Πέριμον καὶ ἀφοῦ εἶχον ἥδη ἀποτεθῆ τὰ κατώτερα στρῶματα τῶν φυλλιτῶν (ἔλαχίστου πάχους 20-30 μέτρων). Εἰς τὴν ἐπίδρασιν τῆς ὁρογενετικῆς ταύτης κινήσεως ὀφείλεται καὶ ὁ σχηματισμὸς τῶν κοιτασμάτων ἀνυδρίτου - γύψου εἰς τὴν Ἀνατολικὴν Κρήτην.

Εἰς τὰς δύο πρώτας περιπτώσεις ἀσυμφωνίας (θέσεις 6 καὶ 8) κείται ἀσυμφώνως ἐπὶ τῶν λεπτοπλακωδῶν ἀσβεστολίθων ἡ καὶ τῶν φυλλιτῶν δολομίτης περιμίνης ἥλικιας. Εἰς τὸν γεωλογικὸν χάρτην 1 : 50.000 τοῦ ΙΓΕΥ σημειούται ὁ ἐν λόγῳ δολομίτης διὰ τεκτονικῆς ἐπαφῆς ὡς τριαδικὸς τοιοῦτος ἀνήκων εἰς τὴν Ζώνην Τριπόλεως.

Εἰς ὡρισμένας θέσεις π. χ. περιοχὴ Μουλιανῶν, Σκορδίλου, ΝΔ Ρουκάκας (Χρυσοπηγή), πλησίον τοῦ οἰκισμοῦ Λάπιθος καὶ ἀλλαχοῦ παρατηρεῖται βαθμιαία μετάβασις (ἄνευ ἀσυμφωνίας ἡ τεκτονικῆς ἀνωμαλίας) μεταξὺ τῶν λεπτοπλακωδῶν ἀσβεστολίθων καὶ τῶν ὑπερκειμένων φυλλιτῶν. Τὰ μεταβατικὰ ταῦτα στρῶματα ἀποτελοῦνται ἐκ πρασινωπῶν καὶ βυσσινοχρόων (ἐνίοτε σχιστολιθικῶν) μικροχρυσταλλικῶν ἀσβεστολίθων. Εἰς τοὺς ἀσβεστολίθους αὐτοὺς διεπιστρέψαν, εἰς δύο διαφορετικὰς θέσεις ἀπεχουσῶν μεταξύ των 10 χλμ. περίπου, τρηματοφόρα, τὰ δύοια δὲν διατηροῦνται εἰς πολὺ καλὴν κατάστασιν. Μετὰ προθυμίας ἐδέχθη νὰ ἔξετάσῃ τὰς πρώτας 10 λεπτὰς τομὰς καὶ νὰ προσδιορίσῃ τὰ ἀνωτέρω τρηματοφόρα ὁ καθηγητὴς κ. M. REICHEL, τὸν δρόποιον καὶ εὐχαριστοῦμεν θερμῶς διὰ τὸ ἐνδιαφέρον καὶ τὴν προθυμίαν του. Εἰς τὰς ἐπιστολάς του, ἀπὸ 7-12-1967 καὶ 29-12-1967, ὑποστηρίζει ὁ κ. καθηγητὴς M. REICHEL ὅτι πρόκειται περὶ τριτογενῶν (πιθανὸν ἀνωηκαίνικῶν) *Globigerinide* καὶ ὑποδεικνύει νέαν δειγματοληγίαν καὶ ἔξετασιν τῆς περιπτώσεως παρουσίας ἥωκαινικῶν ἀσβεστολίθων ἐντὸς ἡ ἐπὶ τῶν φυλλιτῶν ὑπὸ μορφὴν τεκτονικῶν μελῶν. Πράγματι ἐπεσκέφθημεν ἐκ νέου δύο φορᾶς τὴν μίαν τομὴν (θέσιν 4) ἀλλὰ εὑρέθησαν τὰ ἵδια τρηματοφόρα (δὲν ἀπεστάλησαν ἐκ νέου εἰς τὸν κ. M. REICHEL), ἡ τεκτονικὴ δὲ παρουσία ἥωκαινικῶν ἀσβεστολίθων ἡ ἀλλών πετρωμάτων ἀποκλείεται μετὰ πάσης βεβαιότητος, ὡς ἐκ τῆς καταληλότητος καὶ πληρότητος τῆς ἀδιαταράκτου προσφερομένης φυσικῆς τομῆς.

Ἐκ τῶν ἀνωτέρω εἴμεθα ὑποχρεωμένοι νὰ παραδεχθῶμεν ἡ ὅτι εἰς τὸ ήμιμεταμορφωμένον ὑπόβαθρον τῆς Ἀνατολικῆς Κρήτης ἔχομεν ἐκτὸς τῶν μέχρι τοῦδε γνωστῶν περιμοτριαδικῶν στρῶμάτων καὶ κρητιδικὰ ἔως ἥω-

Σχ. 1. Θέσεις: 1 = Κροκαλοπαγές 20 μ. ύπεράνω της βάσεως τῶν φυλλιτῶν. 2, 3 και 4 = βαθμιαία μετάβασις μεταξὺ λεπτοπλακωδῶν ἀσβεστολίθων καὶ φυλλιτῶν. 6, 8 και 9 = ἀσυμφωνία μεταξὺ τῆς σειρᾶς τῶν φυλλιτῶν καὶ τῶν ὑποκειμένων λεπτοπλακωδῶν ἀσβεστολίθων. 5, 7, 10 και 12 = ἀσυμφωνία μεταξὺ τῆς σειρᾶς τῶν φυλλιτῶν καὶ τῶν ὑπερχειμένων δολομιτῶν-ἀσβεστολίθων Z. Τριπόλεως. 11 = ἀνεύρεσις ἀπολιθωμάτων (Myophoria) ἐντὸς τῶν φιλλιτῶν ἡλικίας Λαδινίου - Καρνίου. Γ₁, Γ₂, Γ₃ = κοιτάσματα γύψου.—Lokalität - Nr : 1 = Konglomerat 20 m über der Phylliten basis. 2, 3 u. 4 = allmählicher Übergang zwischen Plattenkalken u. Phylliten (konkordante Lagerung). 6, 8 u. 9 = Diskordanz zwischen Plattenkalken u. Phylliten. 5, 7, 10 u. 12 = Diskordanz zwischen der Phyllit - Serie und der hangenden Kalk-Dolomit-Serie der Tripolizazone. 11 = Fossilienfund in Phylliten (Myophorien), Ladin-Karn. Γ₁, Γ₂, u. Γ₃ = Gipslagerstätte.

καινικὰ τοιαῦτα ἡ δτὶ πρόκειται περὶ σπανίων ἀπολιθωμάτων τοῦ Ἀνωτέρου Περιόδου, τὰ δποῖα, λόγῳ ἀνακρυσταλλώσεως ἐκ τῆς μεταμορφώσεως, ὡς καὶ λόγῳ ἐλλείψεως ἄλλων κριτηρίων δὲν ἥδυνήθη νὰ προσδιορίσῃ ἀκριβῶς δ. κ. καθηγητής.

Ἐπειδὴ ἐκ τῶν μέχρι τοῦδε γνωστῶν περὶ τῆς ἡλικίας τοῦ ἡμιμεταμορφωμένου ὑποβάθρου τῆς Ἀνατολικῆς Κρήτης (Ι. ΠΑΠΑΣΤΑΜΑΤΙΟΥ 1956 - 1958 καὶ Ν. ΦΥΤΡΟΛΑΚΗΣ 1967) καὶ ἄλλων στοιχείων δὲν δυνάμεθα νὰ δεχθῶμεν τὴν ἡλικίαν Τριτογενοῦς διὰ τὰ κατώτερα στρώματα τῶν φυλλιτῶν ἐκ τοῦ πρώτου τούτου προσδιορισμοῦ, θέτομεν εἰς τὴν διάθεσιν παντὸς ἐνδιαφερομένου τὰς ἀντιστούχους λεπτὰς τομὰς ὡς καὶ ὅλα τὰ ὑπάρχοντα στοιχεῖα πρὸς μελέτην τῶν ἀπολιθωμάτων τούτων. Εἰς τὰς εἰκ. 5, 6, 7, 8, 9, 10 (Πίν. XXIII καὶ XXIV) παρατηροῦμέν τινα ἐκ τῶν διαπιστωθέντων τροματοφόρων.

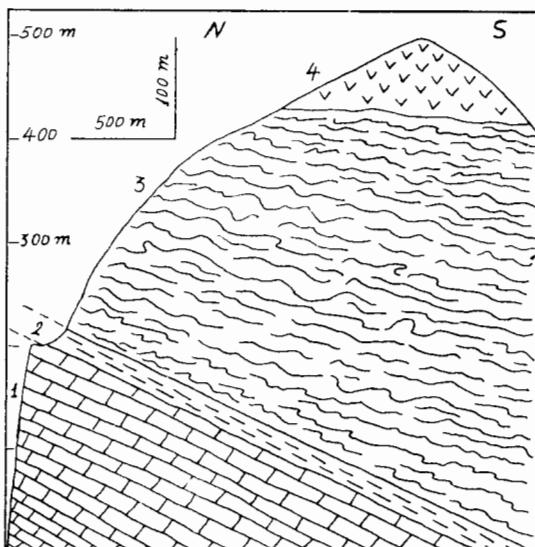
Ἐπὶ τῶν φυλλιτῶν κεῖνται ὡς γνωστὸν τὰ στρώματα τῶν δολομιτῶν καὶ ἀσβεστολίθων ("Ἀνάτερον Τριαδικὸν ἔως Ἡώκαινον") τῆς Ζώνης Τριπόλεως (Κεντρικῆς Πελοποννήσου). Εἰς τὴν δέσιν 10 (1,5 χλμ. ΝΝΔ τοῦ Παλαιοκάστρου) εὑρέθη, εἰς τὴν ἐπαφὴν δολομιτῶν - φυλλιτῶν, στρώμα δολομίτου, τὸ δποῖον περιέχει θραύσματα φυλλιτῶν. Τοῦτο ὡς καὶ ἄλλα στοιχεῖα μᾶς ἐπιτρέπουν νὰ παραδεχθῶμεν τὴν ἐπίκλυσιν τῶν ἀνθρακικῶν τούτων ἵζημάτων ἐπὶ τῶν σχιστολίθων - φυλλιτῶν, ἀφοῦ προηγήθη βεβαίως ἀνάδυσις. Ἡ καταβυθίσθείσα περιοχὴ τοῦ Κόλπου Σητείας ἔως καὶ τῆς περιοχῆς τῶν Δυνονησάδων φαίνεται δτὶ παρέμεινε ἐν ἀναδύσει τουλάχιστον καθ' ὅλον τὸ Κατώτερον καὶ Μέσον Τριαδικόν. Ἐκ τῶν ἀνωτέρω προκύπτει δτὶ εἰς τὴν ἐν λόγῳ περιοχὴν ἐπέδρασαν ὅχι μόνον αἱ Νεοβαρίσκιοι πτυχώσεις ἀλλὰ καὶ ἡ Παλαιοκιμμερικὴ τοιαύτη.

II. ΤΑ ΚΑΤΩΤΕΡΑ ΣΤΡΩΜΑΤΑ ΤΩΝ ΦΥΛΛΙΤΩΝ ΚΑΙ Η ΜΕΤΑΒΑΣΙΣ ΑΥΤΩΝ ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ ΥΠΟΚΕΙΜΕΝΟΥΣ ΛΕΠΤΟΠΛΑΚΩΛΕΙΣ ΚΡΥΣΤΑΛΛΙΚΟΥΣ ΑΣΒΕΣΤΟΛΙΘΟΥΣ

Εἰς ὡρισμένας θέσεις τῆς Κεντρικῆς καὶ Δυτικῆς ἐπαρχίας Σητείας παρατηρεῖται βαθμιαία μετάβασις τῶν φυλλιτῶν πρὸς τοὺς ὑποκειμένους λεπτοπλακώδεις ἔως παχυπλακώδεις κρυσταλλικοὺς ἀσβεστολίθους, Ἡ βαθμιαία αὕτη μετάβασις πρέπει νὰ θεωρῆται ὡς ἀναμφισβήτητος, διότι αἱ φυσικὰ τομαί, εἰς τὰς δποίας παρετηρήθη ὑπὸ τοῦ Ι. ΠΑΠΑΣΤΑΜΑΤΙΟΥ (ἐκ προσφάτης συζητήσεως) καὶ ὑφ' ἡμῶν, εἶναι τόσον χαρακτηριστικὰ καὶ εὐδιάκριτοι, ὥστε νὰ ἀποκλείονται πᾶσαν ἀμφιβολίαν. Τὰ μεταβατικὰ ταῦτα στρώματα ἀποτελοῦνται ἐκ πρασινωπῶν, τεφρῶν καὶ καστανοχρόνων λεπτοπλακωδῶν ἔως σχιστοειδῶν λεπτοκρυσταλλικῶν ἀσβεστολίθων καὶ ἐξ ἀσβεστοφυλλιτῶν τῶν αὐτῶν ἀποχρώσεων. Τὸ πάχος τῶν χαρακτηριστικῶν

μεταβατικῶν στρωμάτων κυμαίνεται μεταξὺ 5 καὶ 10 μέτρων, ἐνῷ οἱ ἀσβεστοφυλλῖται ἔχουν μεγαλύτερον πάχος, ποικίλλον ἀπὸ θέσεως εἰς θέσιν.

Χαρακτηριστικὰ θέσεις, εἰς τὰς ὁποίας δυνάμεθα νὰ παρατηρήσωμεν τὴν βαθμιαίαν μετάβασιν τῆς φυλλιτικῆς σειρᾶς πρὸς τὴν ὑποκειμένην ἀσβεστολιθικὴν τοιαύτην, ὑπάρχουν πολλαὶ εἰς τὸ δυτικὸν τμῆμα τῆς ἐπαρχίας Σητείας, ἵδιως εἰς τὴν περιοχὴν τῶν χωρίων Μέσα καὶ Ἱέρων Μουλιανῶν, Σκορδίλου, Ὁρεινοῦ κ.λ.π. Εἰς τὸ σχ. 1 σημειοῦμεν ἵδιαιτέρως τὰς

Σχ. 2. Βαθμιαία μετάβασις μεταξύ λεπτοπλακωδῶν ἀσβεστολίθων καὶ φυλλιτῶν : 1. Λεπτοπλακώδεις ἀσβεστόλιθοι. 2. Μεταβατικὰ στρώματα. 3. Φυλλῖται. 4. Διαβάσης (θέσις 4) — Allmählicher Übergang zwischen Plattenkalken u. Phylliten : 1. Plattenkalk. 2. Übergangsschichten. 3. Phyllite. 4. Diabas (Lokalität 4).

θέσεις ΒΔ τοῦ χωρίου Λάπιθος (ὑπ' ἀριθ. 2), ΒΔ τοῦ χωρίου Σκορδίλου (ὑπ' ἀριθ. 3) καὶ ΒΒΔ τοῦ οἰκισμοῦ Καλαβροῦ ὑπ' ἀριθ. 4). Εἰς τὸ σχῆμα 2 δίδομεν σχηματικὴν τομὴν τῆς θέσεως 4 (Καλαβροῦ).

Εἰς τὸ δυτικὸν τμῆμα λοιπὸν τῆς ἐπαρχίας Σητείας παρατηρεῖται βαθμιαία μετάβασις ἐκ τῶν ὑποκειμένων λεπτοπλακωδῶν ἀσβεστολίθων πρὸς τοὺς ὑπερκειμένους φυλλίτας ἄνευ παρεμβολῆς δολομιτῶν ἢ ἀσυμφωνίας τινός. Τοῦτο ὅμως δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ γενικευθῇ δι' ὀλόκληρον τὴν Ἀνατολικὴν Κρήτην ὡς ὑποστηρίζεται εἰς τινας δημοσιεύσεις (Ι. ΠΑΠΑΣΤΑΜΑΤΙΟΥ 1956/58) καὶ (N. CREUTZBURG - I. PAPASTAMATIOU 1966).

καινικά τοιαῦτα ἡ ὅτι πρόκειται περὶ σπανίων ἀπολιθωμάτων τοῦ Ἀνωτέρου Περιόδου, τὰ δύοϊα, λόγῳ ἀνακρυσταλλώσεως ἐκ τῆς μεταμορφώσεως, ὡς καὶ λόγῳ ἔλλειψεως ἄλλων κριτηρίων δὲν ἥδυνήθη νὰ προσδιορίσῃ ἀκριβῶς ὁ κ. καθηγητής.

Ἐπειδὴ ἐκ τῶν μέχρι τοῦδε γνωστῶν περὶ τῆς ἡλικίας τοῦ ἡμιμεταμορφωμένου ὑποβάθρου τῆς Ἀνατολικῆς Κρήτης (Ι. ΠΑΠΑΣΤΑΜΑΤΙΟΥ 1956 - 1958 καὶ N. ΦΥΤΡΟΛΑΚΗΣ 1967) καὶ ἄλλων στοιχείων δὲν δυνάμεθα νὰ δεχθῶμεν τὴν ἡλικίαν Τριτογενοῦς διὰ τὰ κατώτερα στρώματα τῶν φυλλιτῶν ἐκ τοῦ πρώτου τούτου προσδιορισμοῦ, θέτομεν εἰς τὴν διάθεσιν παντὸς ἐνδιαφερομένου τὰς ἀντιστοίχους λεπτὰς τομὰς ὡς καὶ ὅλα τὰ ὑπάρχοντα στοιχεῖα πρὸς μελέτην τῶν ἀπολιθωμάτων τούτων. Εἰς τὰς εἰκ. 5, 6, 7, 8, 9, 10 (Πίν. XXIII καὶ XXIV) παρατηροῦμέν τινα ἐκ τῶν διαπιστωθέντων τρηματοφόρων.

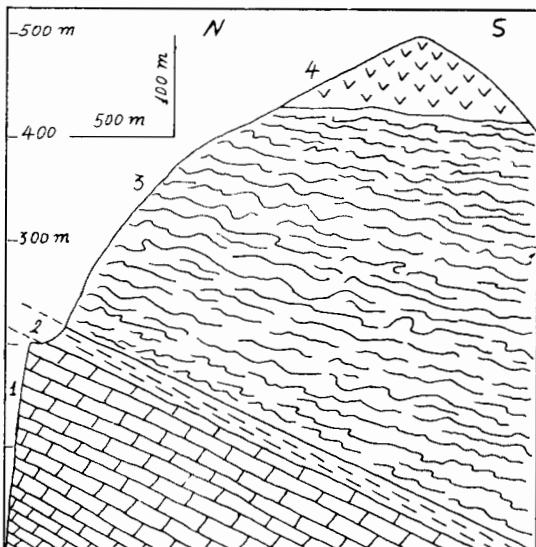
Ἐπὶ τῶν φυλλιτῶν κεῖνται ὡς γνωστὸν τὰ στρώματα τῶν δολομιτῶν καὶ ἀσβεστολίθων ('Ανώτερον Τοιαδικὸν ἔως Ἡώκαινον) τῆς Ζώνης Τριπόλεως (Κεντρικῆς Πελοποννήσου). Εἰς τὴν θέσιν 10 (1,5 χλμ. ΝΝΔ τοῦ Παλαιοκάστρου) εὑρέθη, εἰς τὴν ἐπαφὴν δολομιτῶν - φυλλιτῶν, στρώμα δολομίτου, τὸ δυοῖον περιέχει θραύσματα φυλλιτῶν. Τοῦτο ὡς καὶ ἄλλα στοιχεῖα μᾶς ἐπιτρέπουν νὰ παραδεχθῶμεν τὴν ἐπίκλυσιν τῶν ἀνθρακικῶν τούτων ἵζημάτων ἐπὶ τῶν σχιστολίθων - φυλλιτῶν, ἀφοῦ προηγήθη βεβαίως ἀνάδυσις. Ἡ καταβυθισθεῖσα περιοχὴ τοῦ Κόλπου Σητείας ἔως καὶ τῆς περιοχῆς τῶν Δυονησάδων φαίνεται ὅτι παρέμεινε ἐν ἀναδύσει τουλάχιστον καθ' ὅλον τὸ Κατώτερον καὶ Μέσον Τοιαδικόν. Ἐκ τῶν ἀνωτέρω προκύπτει διτὶ εἰς τὴν ἐν λόγῳ περιοχὴν ἐπέδρασαν ὅχι μόνον αἱ Νεοβαρίσκιοι πτυχώσεις ἄλλὰ καὶ ἡ Παλαιοκιμμερικὴ τοιαύτη.

II. ΤΑ ΚΑΤΩΤΕΡΑ ΣΤΡΩΜΑΤΑ ΤΩΝ ΦΥΛΛΙΤΩΝ ΚΑΙ Η ΜΕΤΑΒΑΣΙΣ ΑΥΤΩΝ ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ ΥΠΟΚΕΙΜΕΝΟΥΣ ΛΕΠΤΟΠΛΑΚΩΔΕΙΣ ΚΡΥΣΤΑΛΛΙΚΟΥΣ ΑΣΒΕΣΤΟΛΙΘΟΥΣ

Εἰς ὡρισμένας θέσεις τῆς Κεντρικῆς καὶ Δυτικῆς ἐπαρχίας Σητείας παρατηρεῖται βαθμιαία μετάβασις τῶν φυλλιτῶν πρὸς τοὺς ὑποκειμένους λεπτοπλακώδεις ἔως παχυπλακώδεις κρυσταλλικοὺς ἀσβεστολίθους, Ἡ βαθμιαία αὕτη μετάβασις πρέπει νὰ θεωρηται ὡς ἀναμφισβήτητος, διότι αἱ φυσικαὶ τομαί, εἰς τὰς δύοις παρετηρήθη ὑπὸ τοῦ I. ΠΑΠΑΣΤΑΜΑΤΙΟΥ (ἐκ προσφάτης συζητήσεως) καὶ ὑφ' ἡμῶν, εἰναι τόσον χαρακτηριστικαὶ καὶ εὐδιάκριτοι, ὡςτε νὰ ἀποκλείουν πᾶσαν ἀμφιβολίαν. Τὰ μεταβατικὰ ταῦτα στρώματα ἀποτελοῦνται ἐκ πρασινωπῶν, τεφρῶν καὶ καστανοχρόων λεπτοπλακωδῶν ἔως σχιστοειδῶν λεπτοκρυσταλλικῶν ἀσβεστολίθων καὶ ἐξ ἀσβεστοφυλλιτῶν τῶν αὐτῶν ἀποχρώσεων. Τὸ πάχος τῶν χαρακτηριστικῶν

μεταβατικῶν στρωμάτων κυμαίνεται μεταξὺ 5 καὶ 10 μέτρων, ἐνῷ οἱ ἀσβεστοφυλλῖται ἔχουν μεγαλύτερον πάχος, ποικίλλον ἀπὸ θέσεως εἰς θέσιν.

Χαρακτηριστικὰ θέσεις, εἰς τὰς δύοις δυνάμεθα νὰ παρατηρήσωμεν τὴν βαθμαίαν μετάβασιν τῆς φυλλιτικῆς σειρᾶς πρὸς τὴν ὑποκειμένην ἀσβεστολιθικὴν τοιαύτην, ὑπάρχουν πολλὰ εἰς τὸ δυτικὸν τμῆμα τῆς ἐπαρχίας Σητείας, ἵδιως εἰς τὴν περιοχὴν τῶν χωρίων Μέσα καὶ Ἐξω Μουλιανῶν, Σκορδίλου, Ὁρεινοῦ κ.λ.π. Εἰς τὸ σχ. 1 σημειοῦμεν ἴδιαιτέρως τὰς

Σχ. 2. Βαθμαία μετάβασις μεταξὺ λεπτοπλακωδῶν ἀσβεστολίθων καὶ φυλλιτῶν : 1. Λεπτοπλακώδεις ἀσβεστόλιθοι. 2. Μεταβατικὰ στρώματα. 3. Φυλλῖται. 4. Διαβάσης (θέσις 4) — Allmählicher Übergang zwischen Plattenkalken u. Phylliten : 1. Plattenkalk. 2. Übergangsschichten. 3. Phyllite. 4. Diabas (Lokalität 4).

θέσεις ΒΔ τοῦ χωρίου Λάπιθος (ὑπ' ἀριθ. 2), ΒΔ τοῦ χωρίου Σκορδίλου (ὑπ' ἀριθ. 3) καὶ ΒΒΔ τοῦ οἰκισμοῦ Καλαβροῦ ὑπ' ἀριθ. 4). Εἰς τὸ σχῆμα 2 δίδομεν σχηματικὴν τομὴν τῆς θέσεως 4 (Καλαβροῦ).

Εἰς τὸ δυτικὸν τμῆμα λοιπὸν τῆς ἐπαρχίας Σητείας παρατηρεῖται βαθμαία μετάβασις ἐκ τῶν ὑποκειμένων λεπτοπλακωδῶν ἀσβεστολίθων πρὸς τοὺς ὑπερκειμένους φυλλίτας ἀνευ παρεμβολῆς δολομιτῶν ἢ ἀσυμφωνίας τινός. Τοῦτο ὅμως δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ γενικευθῇ δι' δλόκληρον τὴν Ἀνατολικὴν Κρήτην ὡς ὑποστηρίζεται εἰς τινας δημοσιεύσεις (Ι. ΠΑΠΑΣΤΑΜΑΤΙΟΥ 1956/58) καὶ (N. CREUTZBURG - I. PAPASTAMATIOU 1966).

Αντιθέτως πρός τὰ ἀνωτέρω ἀναφερθέντα, παρατηρεῖται ἀσυμφωνία εἰς τὰ κατώτερα στρώματα τῶν φυλλιτῶν ἢ εἰς τὰ ἀνώτερα τοιαῦτα τῶν λεπτοπλακωδῶν ἀσβεστολίθων εἰς τὰς κάτωθι θέσεις:

α) ΒΑ τῆς πόλεως Σητείας εἰς τὸ Ἀκρωτήριον Βαμβακιὰ ἐμφανίζονται πλησίον ἀλλήλων κροκαλοπαγῆ, φυλλῖται, δολομῖται καὶ οἱ ὑποκεύμενοι τούτων ἀσβεστόλιθοι (οἱ τελευταῖοι σχετικῶς περιορισμένης ἔκτασεως). Αἱ κροκάλαι τῶν κροκαλοπαγῶν ἀποτελοῦνται ἐκ τεμαχίων τῶν ὑποκειμένων κρυσταλλικῶν ἀσβεστολίθων, σπανίως δὲ καὶ ἐκ τεμαχίων χαλαζίτων, τὰ δποῦα συγκρατοῦνται μεταξύ των διὰ χαλαζίτικοῦ κοκκώδους ὄντος, τοῦ δποῖου οἱ κόκκοι εἶναι ἐπίσης μεταξύ των συγκεκολλημένοι ὑπὸ ἀμόρφου SiO_2 . Αἱ κροκάλαι εἶναι συνήθως προσανατολισμέναι εἰς μίαν διεύθυνσιν. Τὰ κροκαλοπαγῆ, τὰ δποῖα καταλαμβάνουν ἔκτασιν 0,5 χλμ² περίπου φαίνεται ὅτι ἐπικάθηνται τόσον ἐπὶ τῶν ὑποκειμένων ἡμιεταμορφωμένων ἀσβεστολίθων δσον καὶ ἐπὶ τῶν μικροῦ πάχους ἐναπομεινάντων φυλλιτῶν. Οἱ δολομῖται, οἱ δποῖοι πρέπει νὰ χαρακτηρισθοῦν ὡς ἀγκερῖται, ἔχουν χρῶμα καστανοκίτρινον καὶ ἐπικάθηνται ἀσυμφώνως ἐπὶ τῶν κροκαλοπαγῶν καὶ ἐπὶ τῶν φυλλιτῶν, πιθανὸν δὲ καὶ ἐπὶ τῶν ὑποκειμένων κρυσταλλικῶν ἀσβεστολίθων. Οἱ δολομῖται οὖτοι χαρακτηρίζονται εἰς τὸν γεωλογικὸν κάρτην (1 : 50.000) τοῦ Ι.Γ.Ε.Υ. ὡς τριαδικοὶ ἀνήκοντες εἰς τὴν Ζώνην Τριπόλεως καὶ ὡς ενδισκόμενοι ἐν τεκτονικῇ ἐπαφῇ μετὰ τοῦ ἡμιεταμορφωμένου ὑποβάθρου. Εἰς τὴν εἰκόνα 1 (Πίν. XXI) παρατηροῦμεν βασικὸν κροκαλοπαγὲς μεταξὺ τῶν ὑποκειμένων φυλλιτῶν καὶ τοῦ δολομίτου. Ἡ φωτογραφία αὗτη ἐλήφθη εἰς φυσικὴν τομὴν πλησίον τοῦ φάρου θέσις 6 τὸ ἔτος 1967 παρόντος καὶ τοῦ ὑφηγητοῦ (Γεωλόγου - Πετρογράφου) Dr. W. BAUSCH.

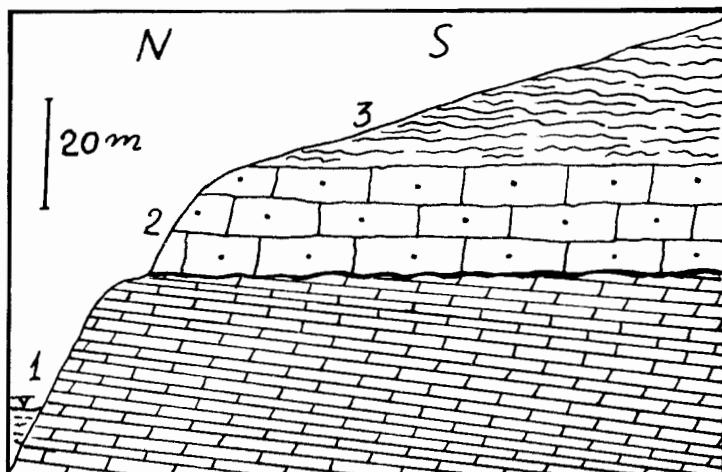
Κατόπιν τῶν ἀνωτέρω καὶ ἀλλών συγκριτικῶν παρατηρήσεων ἐκ τῆς θέσεως 8, προκύπτει τὸ συμπέρασμα, ὅτι δολομίτης οὗτος εἶναι περιμικῆς ἥλικίας καὶ κεῖται ἐν ἀσυμφωνίᾳ ἐπὶ τῶν προαναφερθέντων στρωμάτων.

β) Εἰς τὴν θέσιν 8 ΔΒΔ 2,7 χλμ. τοῦ οἰκισμοῦ Βάι σημειοῦται εἰς τὸν γεωλογικὸν κάρτην (1 : 50.000) τριαδικὸς δολομίτης ἐν τεκτονικῇ ἐπαφῇ μετὰ τῶν νεοπαλαιοζωϊκῶν ἀσβεστολίθων καὶ φυλλιτῶν. Εἰς τὴν πραγματικότητα ὅμως εἶναι ἀνακρυσταλλωμένοι δολομῖται, οἱ δποῖοι σχηματίζονται μετὰ τῶν ὑποκειμένων λεπτοπλακωδῶν ἀσβεστολίθων ἀσθενῆ γωνιώδη ἀσυμφωνίαν καὶ ὑπεράνω τῶν δολομίτων ἀκολουθοῦν κανονικῶς τὰ στρώματα τῶν φυλλιτῶν μετ' ἐναλλαγῶν λεπτοπλακωδῶν κονδυλωδῶν ἀσβεστολίθων εἰς τὴν βάσιν αὐτῶν.

Τὸ πάχος τῶν δολομίτων ἀνέρχεται εἰς μίαν θέσιν εἰς τὰ 25 μ. περίπου. Τὸ χρῶμα τούτων μεταβάλλεται ἀπὸ θέσεως εἰς θέσιν, ἐπικρατεῖ ὅμως τὸ τεφρομέλαν, τὸ μέλαν καὶ εἰς τὰ ἀνώτερα στρώματα κυρίως τὸ καστανοκίτρινον. Ἐν καὶ διακρίνεται μορφολογικῶς πλέον ἡ διαχωριστικὴ ἐπιφά-

νεια μεταξὺ δολομιτῶν καὶ ὑποκειμένων ἀσβεστολίθων, ἐν τούτοις διὰ νὰ ἀναγγωρίσῃ τις τὴν γωνιώδη ἀσυμφωνίαν, πρέπει νὰ διατρέξῃ καὶ νὰ ἔξετάσῃ μετὰ προσοχῆς τὴν ἐπιφάνειαν ταύτην καθ' ὅλον τὸ μῆκος αὐτῆς. Ἡ ἔξετασις εἶναι πολλάκις δυσχερής διότι ἡ ἀκτὴ εἶναι λίαν ἀπόκρημνος.

Ἐνταῦθα εἶναι ἡ μοναδικὴ θέσις, εἰς τὴν ὁποίαν παρετηρήθησαν ὑφ' ἡμῶν, ἄνευ ἀμφιβολιῶν, δολομίτης καὶ ἐπ' αὐτοῦ, διὰ βαθμιαίας μεταβάσεως, ἐπικείμενοι οἱ φυλλῖται. Τοῦτο καὶ μόνον μᾶς ὑποχρεώνει νὰ δεχθῶμεν διὰ τὸν δολομίτην τοῦτον ἥλικιαν Περμίου καὶ οὐχὶ Ἀνωτέρου Τρια-

Σχ. 3. Ἀσυμφωνία μεταξὺ λεπτοπλακωδῶν ἀσβεστολίθων καὶ τῆς σειρᾶς τῶν φυλλῖτῶν. 1. Λεπτοπλακώδεις ἀσβεστόλιθοι. 2. Δολομίτης. 3. Φυλλῖται (Θεσίς 8). Diskordanz zwischen Plattenkalk- und Phyllit-Serie. 1. Plattenkalk. 2. Dolomit. 3. Phyllite (Lokalität 8).

δικοῦ (Ζ. Τριπόλεως). Ἄλλὰ ἐκτὸς τούτου καὶ τὸ χρῶμα καὶ ἡ κρυσταλλικότης διαφέρουν μεταξὺ τῶν δολομιτῶν περμίου ἥλικιας (ὑφ' ἡμῶν) καὶ τῶν γνωστῶν δολομιτῶν τῆς Ζ. Τριπόλεως, οἱ ὁποῖοι δὲν παρουσιάζουν τοιαύτην κρυσταλλικότητα.

Εἰς τὴν σχηματικὴν τομὴν σχ. 3 δίδομεν ἀπλῶς μίαν γενικὴν εἰκόνα τῆς ἀλληλοιδιαδοχῆς τῶν στρωμάτων εἰς τὴν ἀνωτέρω θέσιν. Ὁμοίως αἱ εἰκ. 2 καὶ 3 (Πίν. XXI καὶ XXII) δείχνουν εὐχρινῶς τὴν ἐπαφὴν μεταξὺ δολομίτου καὶ λεπτοπλακωδῶν ἀσβεστολίθων.

γ) Εἰς τὸ βορειονατολικώτερον ἄκρον (Κάβο Σίδερο) τῆς Ἀνατολικῆς Κρήτης καὶ συγκεκριμένως δλίγα μέτρα δυτικώτερον τοῦ φάρου (θέσις 9) παρατηροῦμεν ἐπὶ τῶν φυλλῖτῶν ἀνθρακομιγῆ δολομίτην μελανοῦ χρώματος. Ἡ μετάβασις μεταξὺ τῶν φυλλῖτῶν καὶ τῶν ὑποκειμένων λεπτοπλακω-

δῶν ἀσβεστολίθων εἶναι βαθμιαία, τὸ δὲ πάχος τῶν φυλλιτῶν ὑπὸ τοὺς δολομίτας εἶναι περίπου 30 μ. Εἰς ὡρισμένας θέσεις παρατηροῦνται μεταξὺ τῶν φυλλιτῶν καὶ τοῦ δολομίτου κροκάλες καὶ δᾶσείδια τοῦ σιδήρου ἢ τελείως ἀσαφῆς ἐπιφάνεια μετὰ συγκεκολλημένων τεμαχίων φυλλιτῶν. Ἐνταῦθα ὑπάρχει δηλ. ἀσυμφωνία μεταξὺ δολομιτῶν καὶ φυλλιτῶν. Οἱ αὐτοὶ δολομῖται φαίνεται δτι συνεχίζουν δυτικώτερον διὰ νὰ ἀποτελέσουν τὸ ἐπιστέγασμα τῆς γύψου. Εἰς τὴν κορυφὴν τοῦ λατομείου τῆς γύψου ἐπὶ τοῦ προαναφερόθέντος δολομίτου, τοῦ δποίου τὸ πάχος εἶναι περίπου 5 μ. διακοπτόμενον κατὰ θέσεις, κεῖνται 30 μ. περίπου φυλλίται καὶ ἐπ' αὐτῶν πάλιν δολομίτης ἀνοικτότερον χρώματος ἀποτελῶν καὶ τὴν κορυφὴν τῆς δῆλης στρωματογραφικῆς τομῆς. Λόγῳ τῆς ἐντόνου τεκτονικῆς, εἰς τὴν δποίαν ἐπέδρασε καὶ ἡ πλαστικότης τῆς γύψου, δὲν δυνάμεθα νὰ ἀποφανθῶμεν περὶ τῆς ἥλικίας τοῦ τελευταίου δολομίτου τῆς κορυφῆς δστις σημειοῦται εἰς τὸν γεωλογικὸν χάρτην (1 : 50.000) τοῦ Ι.Γ.Ε.Υ., ἐν τεκτονικῇ ἐπαφῇ, ὡς τριαδικὸς ἀνήκων εἰς τὴν Z. Τριπόλεως. Ὅσον ἀφορᾷ εἰς τὴν ἥλικίαν τοῦ μελανοχρόου δολομίτου, δ ὁ δποίος κεῖται ἀσυμφώνως ἐπὶ τῶν κατωτέρων στρωμάτων τῶν φυλλιτῶν καὶ ἐν συνεχείᾳ ἐπὶ τῆς γύψου, εἶναι ἀναμφιβόλως περόμιον ἥλικίας.

Εἰς τὴν θέσιν 1 βορειοδυτικῶς (3,2 χλμ.) τοῦ χωρίου «Ὄρεινὸν» (ὅρια ἐπαρχιῶν Ιεραπέτρας - Σητείας) καὶ εἰς ὑψόμετρον 1.250 μ. περίπου, παρατηροῦμεν μεταξὺ τῶν φυλλιτῶν καὶ συγκεκριμένως 20 μ. ὑπεράνω τῆς βάσεως τούτων, στρῶμα λατυποκροκαλοπαγοῦς πάχους περίπου 0,80 μ. Τὸ στρῶμα τοῦτο εἶναι δηλ. φυλλίτης, δ ὁ δποίος περικλείει θραύσματα διαφόρου σχήματος ἐπίσης φυλλίτου. Τοῦτο δὲν ἐπεκτείνεται βεβαίως εἰς τὴν εὐρυτέραν περιοχὴν ἀλλὰ ὅπωσδήποτε εἶναι ἄξιον προσοχῆς, διότι μαρτυρεῖ διατάραξιν τῆς ἵζηματογενέσεως εἰς τὰ κατώτερα στρώματα τῆς σειρᾶς «φυλλιτῶν - χαλαζιτῶν» ὡς καὶ εἰς τὰς προαναφερόθείσας θέσεις.

Ὑπεράνω τοῦ κροκαλοπαγοῦς στρωμάτος ἀκολουθῶν ἐπίσης φυλλίται (20 μ. περίπου) καὶ ἐπ' αὐτῶν τεφρόχροοι δολομῖται καὶ μικρὰ ἀπολελυμένα ὑπολείμματα γύψου. Ἡ μετάβασις ἐκ τῶν ὑποκειμένων γνωστῶν λεπτοπλακωδῶν ἀσβεστολίθων πρὸς τὰ ὑπερκείμενα κατώτερα στρώματα τῶν φυλλιτῶν εἶναι βαθμιαία καὶ κανονική.

Ἐκ τῶν ἀνωτέρω ἐκτεθέντων δὲν πρέπει νὰ σχηματισθῇ ἡ ἐντύπωσις δτι μόνον εἰς τὰ κατώτερα στρώματα τῶν φυλλιτῶν παρουσιάζονται κροκαλοπαγῇ, διότι παρατηροῦνται κατὰ θέσεις καὶ εἰς τοὺς μεσαίους ὡς καὶ εἰς τοὺς ἀνωτέρους δρίζοντας καὶ πολλάκις μάλιστα εἰς μέγα πάχος καὶ πλάτος.

Ἐκ τῶν ὑφ' ἡμῶν παρατηρηθεισῶν ἀσυμφωνιῶν καὶ βαθμιαίων μεταβάσεων ἐκ τῶν ὑποκειμένων λεπτοπλακωδῶν (ἐνίστε καὶ παχυστρωματωδῶν) ἡμιμεταμορφωμένων ἀσβεστολίθων πρὸς τοὺς ὑπερκειμένους «φυλλίτας - σχιστολίθους», προκύπτει τὸ συμπέρασμα δτι ἀφοῦ ἐναπετέθησαν τὰ κατώτερα

στρώματα τῶν φυλλιτῶν (πάχους τουλάχιστον 20 μ.) ἐν πλήρει συμφωνίᾳ μετὰ τῶν ὑποκειμένων λεπτοπλακωδῶν ἀσβεστολίθων, ἐπέδρασεν ὁρογενετική κίνησις. Αὗτη ἐπέδρασεν ἐντονώτερον εἰς τὸ ἀνατολικόν, ἀπὸ ὅτι εἰς τὸ δυτικὸν τμῆμα τῆς ἐπαρχίας Σητείας. Διὰ τῆς ὁρογενετικῆς ταύτης ἐπιδράσεως ἐσχηματίσθησαν ἔξαρσεις καὶ λεκάναι. Ἐπὶ τῶν ἔξαρσεων ἔλαβε χώραν διάρρωσις καὶ ἐπὶ τῶν λεκανῶν ἐσυνεχίσθη ἡ ἵζηματογένεσις. Πλησίον τῶν ἔξαρσεων ἔχομεν περισσότερα κλαστικά ὄντα, τὰ δποῖα καθίστανται σαφέστερα ἐφ' ὅσον περιέχουν καὶ θραύσματα ἀσβεστολίθων. Εἰς ὥρισμένας ἔξαρσεις διεβρωθήσαν ὅχι μόνον οἱ ἐναποτελέντες φυλλῖται ἀλλὰ καὶ στρώματα ἐκ τῶν ὑποκειμένων ἀσβεστολίθων, οἱ δποῖοι ἐτροφοδότησαν διὰ κροκαλῶν ἀρκετάς περιοχάς ('Ακρ. Βαμβακιά, Τρυπητός - νησιοανατολικῶς τῆς Σητείας, Ἐδρημούπολις, Βάι, Τοπλοῦ). Ωρισμέναις ἔξαρσεις ἐθαλασσεύσαν καὶ πάλιν καὶ ἐπ' αὐτῶν ἐσχηματίσθησαν δολομίται ἢ καὶ σχιστόλιθοι. Συγχρόνως εἰς τὰς κλειστὰς λεκάνας, αἱ δποῖαι ἐδημιουργήθησαν ἐκ τῆς ἐπιδράσεως τῆς ὁρογενετικῆς κινήσεως, ἐσχηματίσθησαν κοιτάσματα ἀνυδρίτου ἢ καὶ δολομίτου τεφροῦ ἔως καστανοκιτρίνου χρώματος. Όμοίως εἰς τὴν Κεντρικὴν καὶ Δυτικὴν Κορήτην ἀναφέρει δ. S. E. KUSS (1963) ἐκ τῶν ἔγγασιῶν τοῦ N. CREUTZBURG, συμπαγεῖς δολομιτικοὺς ἀσβεστολίθους, οἱ δποῖοι ἐπικάθηνται ἐπὶ τῶν λεπτοπλακωδῶν ἀσβεστολίθων χωρίς νὰ ἀναφέρῃ ἀν ὑπάρχῃ μεταξὺ αὐτῶν ἀσυμφωνίᾳ ἢ συμφωνίᾳ. Όμοίως ἀναφέρει δτι ὑπεράνω τῶν δολομιτικῶν ἀσβεστολίθων ἀκολουθῶν σχιστόλιθοι μετὰ λατυποπαγῶν. Βάσει τῶν ἀπολιθωμάτων, *Fusulinen* καὶ ἀσβεστοφυκῶν, τὰ δποῖα διεπίστωσεν ἐντὸς τῶν δολομιτικῶν ἀσβεστολίθων κατατάσσει αὐτοὺς εἰς τὸ Ἀνώτερον Πέρμιον. Οὕτοι πρέπει νὰ ἀντιστοιχοῦν στρωματογραφικῶς πρὸς τὰ κατώτερα στρώματα τῶν φυλλιτῶν καὶ τῶν ὑφ' ἡμέρην δολομιτῶν ὡς καὶ τῶν κοιτασμάτων ἀνυδρίτου - γύψου τῆς ἡμετέρας περιοχῆς.

Εἰς τὰς σχετικῶς κλειστὰς λεκάνας, εἰς τὰς δποίας ἐσχηματίσθη ὁ ἀνυδρίτης παρατηροῦνται ἐντὸς αὐτοῦ καὶ φακοὶ δολομίτου μελανοῦ χρώματος. Όμοίως εἰς τὴν κορυφὴν τῶν κοιτασμάτων γύψου - ἀνυδρίτου παρατηρεῖται εἰς δλας τὰς ἐμφανίσεις κυψελώδης δολομίτης μελανοῦ χρώματος καὶ βιτουμενιώδους δομῆς ὑπὸ μορφὴν καλύμματος (ὡς τελευταῖς σχηματισμός).

Δτι⁵ ἐνυδατώσεως τοῦ ἀνυδρίτου ἐσχηματίσθη ἡ γύψος. Οὕτω τὰ ἔξωτερικὰ στρώματα ἔχουν μεταβληθῆ ἐις γύψον, ἐνῷ τὰ κατώτερα στρώματα καὶ δ πυρὸν τοῦ κοιτασμάτος ἀποτελοῦνται κατὰ μέγα μέρος ἐξ ἀνυδρίτου. Ἐντὸς τῶν γυψοφυχείων παρατηροῦνται πολλάκις εὑμεγέθεις κρύσταλλοι γύψου μετὰ τῆς χαρακτηριστικῆς διδυμίας. Τόσον εἰς τὸ δρυχεῖον Γ1 ὅσον καὶ εἰς τὸ Γ3 παρουσιάζεται ἐνίστε θεῖον εἰς μικροὺς κρυστάλλους καὶ ὑπὸ μορφὴν λεπτῶν ἐνστρώσεων. Ἐκτὸς τοῦ θείου παρετηρηθήσαν ἐπίσης ἐντὸς τῆς γύψου κρύσταλλοι σιδηροπυρίτου καὶ εἰς μίαν θέσιν τοιοῦτοι χαλκοπυ-

φίτου. Ή παρουσία γύψου και ἀνυδρίτου εἰς τὸ μέτωπον ἔξιορύξεως δημιουργεῖ ἐπιπρόσθετον φροντίδα διαχωρισμοῦ τῶν δύο δρυκτῶν, καθ' ὃσον ἡ θερμοκρασία, τὴν δόπιαν ἀπαιτεῖ ἔκαστον τῶν δρυκτῶν εἶναι διαφορετική (ἀνυδρίτης ἄνω τῶν 1200° καὶ γῦψος 1000°- 1200° ἢ καὶ 100° ἀναλόγως τῆς χρήσεως).

Ἡ ποιότης τῆς γύψου εἶναι ἔξαιρετική καὶ χρησιμοποιῆται κατὰ μέγα μέρος ὑπὸ τῶν βιομηχανιῶν τειμέντου. Τὰ συνολικὰ ἀποθέματα εἰς τὸ Ἀλιτὸν Γ1 ὑπολογίζονται δότι εἶναι τῆς τάξεως τῶν 220 ἔως 250 ἑκατομ. μ³. Εἰς τὴν Ρουκάκα (Χρυσοπηγὴ) Γ2 τὰ ἀποθέματα εἶναι σχετικῶς μικρότερα ἀλλὰ ὅπωσδήποτε ὑπολογίσιμα. Ἀντιθέτως τὰ ἀποθέματα εἰς Καβο Σίδερο (Γ3) εἶναι πλέον ἐλάχιστα καὶ ἡ ἔκμετάλλευσις τοῦ κοιτάσματος τούτου δὲν θὰ διαρκέσῃ ἐπὶ πολὺ. Τὸ κοίτασμα Γ2 εὑρίσκεται μακρὰν τοῦ λιμένος φορτώσεως καὶ ἡ ἔκμετάλλευσις αὐτοῦ θὰ εἶναι συμφέρουσα μόνον ἐφ' ὃσον ἡ ἐπεξεργασία (ψήσιμο καὶ κονιοποίησις) λαμβάνει χώραν ἐπὶ τόπου καὶ διατίθεται πλέον εἰς τὸ ἐμπόριον ὡς ἐπεξεργασμένη γῦψος.

Εἰς τὰ κατώτερα στρώματα τῶν φυλλιτῶν, εἰς τὰ δόπια παρουσιάζεται ἡ γῦψος, διεπιστώθη ὑπὸ τοῦ I. ΠΑΠΑΣΤΑΜΑΤΙΟΥ (1956/1958) πλησίον τοῦ χωρίου Σφάκα (δηλ. ΝΑ τοῦ κοιτάσματος Γ1) ἀσβεστοφύκος, τὸ δποίον ἐπροσδιωρίσθη ὑπὸ τοῦ M. REICHEL ὡς *Mizzia velebitana* Schubert.

Ομοίως ὡς ἔχομεν ἥδη ἀναφέρει διεπιστώθησαν ὑπὸ τοῦ S. KUSS (1963) τρηματοφόρα Ἀνωτέρου Περιμίου εἰς τοὺς δολομίτας τοὺς ὑπεροχειμένους τῶν λεπτοπλακωδῶν ἀσβεστολίθων τῆς Κεντρικῆς καὶ Δυτικῆς Κρήτης.

Ἐκ τῶν ἀνωτέρω προκύπτει τὸ συμπέρασμα δτι ἡ ὁρογενετικὴ κίνησις ἐπέδρασεν αἰσθητῶς μετά τὴν ἀπόθεσιν 20 τουλάχιστον μέτρων φυλλιτῶν Αἱ πρῶται ἀσθενεῖς ἐπιδράσεις ἐμφανίζονται βεβαίως μὲ τὴν ἀλλαγὴν τῆς ίζηματογενέσεως, ἥτοι ἐκ τῶν λεπτοπλακωδῶν ἀσβεστολίθων εἰς τοὺς φυλλίτας, ἀλλὰ αἱ τοπικαὶ ἀναδύσεις ἔλαβον χώραν ἀφοῦ ἐναπετέθησαν τὰ κατώτερα στρώματα τῶν φυλλιτῶν.

Ἡ ὁρογενετικὴ αὕτη ἐπίδρασις πρέπει νὰ ἀποδοθῇ εἰς μίαν τῶν φάσεων τῶν Νεοβαρισκίων πτυχώσεων, δηλαδὴ τὴν Σααλικήν, τὴν Πφαλσκήν (pfälzische) καὶ τὴν μεταξὺ αὐτῶν πτύχωσιν.

Ἡ πρώτη ὡς γνωστὸν ἔλαβε χώραν μεταξὺ Κάτω καὶ Ἀνω Ἐρυθροῦ Ὑποκειμένου (Rotliegendes), ἐνῷ ἡ δευτέρα κατὰ τὸ τέλος τοῦ Περιμίου. Κατὰ τὸν H. STILLE ἔλαβε χώραν μεταξὺ τῶν δύο προαναφερόμενῶν πτυχώσεων ἑτέρα φάσις ἔχουσα τοπικὸν καὶ οὐχὶ γενικὸν χαρακτῆρα καὶ ἡ δοπία ἀποτελεῖ μετὰ τῶν δύο πρώτων τὰς Νεοβαρισκίους Πτυχώσεις.

Ἐφ' ὃσον τὰ κατώτερα στρώματα τῶν σχιστολίθων - φυλλιτῶν ἀνήκουν εἰς τὸ Ἀνώτερον Πέριμιον, κατ' ἀναλογίαν πρὸς τὰ συμπεράσματα τῶν S. KUSS (1963) καὶ N. CREUTZBURG - J. PAPASTAMATIOU (1966,

σελ. 180) καὶ ἐφ' ὅσον εἰς τὴν Πελοπόννησον 70 μ. ὑπεράνω τῆς κανονικῆς μεταβάσεως τῶν σχιστολίθων (δροφή τῶν λεπτοπλακωδῶν ἀσβεστολίθων) εὑρίσκονται *Fusulinidae* (Ν. ΦΥΤΡΟΛΑΚΗΣ 1971), θὰ πρέπῃ νὰ δεχθῶμεν ώς περισσότερον πιθανὴν τὴν ἐπίδρασιν τῆς μεταξὺ τῶν δύο κυρίων πτυχώσεων φάσεως. Ἡ Σααλικὴ θεωρεῖται παλαιοτέρα καὶ ἡ Πφαλσικὴ νεωτέρα τῶν ὑφ' ἡμῶν παρατηρηθεισῶν ὁρογενετικῶν ἐπιδράσεων εἰς τὰ κατώτερα στρώματα τῶν φυλλιτῶν.

Ἡ Πφαλσικὴ πτυχωσις ἔδρασεν ὀπωσδήποτε ἀργότερον εἰς τὴν ἡμετέραν περιοχήν, δηλ. βραδύτερον τῶν προαναφερθεισῶν ἐπιδράσεων. Ἡ ἔντασις τῆς ἐπιδράσεως τῆς πτυχώσεως ταύτης μειοῦται πρὸς τὸ νότιον καὶ νοτιοδυτικὸν τμῆμα τῆς ἡμετέρας περιοχῆς ἐνῶ ἀντιθέτως αὐξάνει πρὸς τὰ βόρεια καὶ βορειοανατολικὰ τμήματα ταύτης. Εἰς τὴν νότιον καὶ νοτιοδυτικὴν δηλ. περιοχὴν ἡ ἵζηματογένεσις ἐσυνεχίσθη κατὰ πάσαν πιθανότητα ἀνευ διακοπῆς καὶ τὸ βάθος τῆς περιμοτριαδικῆς λεκάνης ἵζηματογενέσεως ἐμειοῦτο βαθμηδόν, μηδενιζόμενον πρὸς Βορρᾶν καὶ Βορειοανατολικῶς (περιοχὴν Δυονησάδων καὶ ἀνατολικώτερον) τῆς ἐπαρχίας Σητείας. Τὰ ἀνωτέρω συνάγονται ἐκ διαφόρων παρατηρήσεων ὅπως π. χ. τὴν μείωσιν τοῦ πάχους ἥ καὶ τὴν πλήρη διάβρωσιν τῶν φυλλιτῶν, ὡς καὶ τὴν αὔξησιν τοῦ μεγέθους καὶ τὴν συχνότητα τῶν κροκαλῶν πρὸς τὰς ἀνωτέρω διευθύνσεις. Ἐπειδὴ ὅμως ἡ ἀνάδυσις ἡτο προοδευτική, εἴχομεν καὶ βαθμαίαν διάβρωσιν τοῦ ἔκαστοτε ἥ τοῦ παλαιότερον ἐναποτεθέντυς ὑλικοῦ, τὸ ὅποιον ἐσυναθροίζετο εἰς τὰ βαθύτερα τμήματα τῆς λεκάνης. Οὕτως εἴχομεν τρόπον τινά «αὐτοτροφοδοσίαν» τῆς λεκάνης ἵζηματογενέσεως καὶ τὴν κατὰ θέσιν αὔξησιν ἥ μείωσιν (ἀναλόγως) τοῦ πάχους τῶν ἵζημάτων.

Ἄναλογος «αὐτοτροφοδοσία» φαίνεται ὅτι ἔλαβε χώραν εἰς ὀλόκληρον τὴν λεκάνην ἵζηματογενέσεως τῆς σειρᾶς «σχιστολίθων - φυλλιτῶν» Κρήτης - Πελοποννήσου, περὶ τῆς δυοίας θὰ δώσωμεν περισσοτέρας ἐξηγήσεις εἰς τὰς σελίδας 92 καὶ 93.

III. Η ΣΧΕΣΙΣ ΤΩΝ ΔΟΛΟΜΙΤΩΝ ΚΑΙ ΑΣΒΕΣΤΟΛΙΘΩΝ ΤΗΣ ΖΩΝΗΣ ΤΡΙΠΟΛΕΩΣ ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ ΥΠΟΚΕΙΜΕΝΟΥΣ ΦΥΛΛΙΤΑΣ - ΣΧΙΣΤΟΛΙΘΟΥΣ

Εἰς τὸν γεωλογικὸν χάρτην (1 : 50.000) τοῦ ΙΓΕΥ σημειοῦται ἡ ἐπαφὴ μεταξὺ τῶν ἀνθρακικῶν ἵζημάτων τῆς Ζώνης Τριπόλεως μετὰ τῶν ὑποκειμένων φυλλιτῶν - σχιστολίθων ὡς τεκτονικὴ τοιαύτη.

Οἱ N. CREUTZBURG καὶ J. PAPASTAMATIOU (1966, σελ. 182) δέχονται ὅτι «ἡ ἐπιφάνεια ἐπαφῆς τῶν ἀσβεστολίθων Τριπόλεως καὶ τῶν σειρῶν βάσεως (ἐννοοῦν τὸ φυλλιτικὸν σύστημα) εἶναι κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ

ήττον σαφῶς ἐκπεφρασμένη ἐπιφάνεια ἀσυμφωνίας. Πρέπει νὰ ἀποκλεισθῇ ἡ ἐπώθησις τῆς σειρᾶς Τριπόλεως ἐπὶ τοῦ ὑποβάθρου τῶν βασικῶν σειρῶν. Δὲν εἶναι σπάνιαι ὁρίζονται κινήσεις ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας ἐπαφῆς ἀλλ' αὐταὶ εἶναι μικρᾶς κλίμακος». «Βασικὰ κροκαλοπαγῆ διεπιστώθησαν δυτικῶς τοῦ Κρουσῶνα εἰς τὸν ἀνατολικὸν Ψηλορείτην». Περαιτέρω ὑποστηρίζουν οὗτοι ότι «τὰ παλαιότερα παλαιοντολογικῶς ἀποδειγμένα, ἀμέσως ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας ἐπαφῆς, στρώματα τῆς σειρᾶς Τριπόλεως, κείμενα εἰς τὰ κράσπεδα τοῦ Ψηλορείτου καὶ τῶν Λασηθίων ὅρέων, εἶναι ἀνωΐουρασικῆς ἡλικίας».

Κατὰ τὰς ἡμετέρας ἐρεύνας διεπιστώθησαν εἰς τὴν ἐπαφήναν Σητείας στοιχεῖα, τὰ δόποια συνηγοροῦν περὶ ἀναμφισβήτητον ἐπικλύσεως τῶν δολομιτῶν καὶ ἀσβεστολίθων Τριπόλεως ἐπὶ τῶν στρωμάτων φυλλιτῶν καὶ σχιστολίθων. Εἰς τὴν θέσιν 10 νοτιοανατολικῶς (1.700 μ.) τοῦ χωρίου «Παλαικαστρον» συναντῶμεν ἐπὶ τῶν βυσσινοχρόνων φυλλιτῶν δολομίτας. Τὸ κατώτερον στρῶμα τοῦ δολομίτου περικλείει θραύσματα φυλλιτῶν. ‘Ομοίως εἰς τὴν θέσιν 12 βορείως τῆς Ερημουπόλεως παρατηροῦμεν εἰς τὴν ἐπαφὴν μεταξὺ ἀσβεστολίθων (κρητιδικῶν κατὰ τὸν γεωλ. χάρτην ΙΓΕΥ) καὶ φυλλιτῶν, δεξείδια τοῦ σιδήρου καὶ εὑμεγέθεις κροκάλαις ἀσβεστολίθων καὶ χαλαζίτων (εἰκ. 4, Πίν. XXII).

Πλὴν τῶν ἀνωτέρω θέσεων ἀναφέρομεν ἐπίσης τὴν θέσιν 7, εἰς τὴν δόποιαν οἱ δολομῖται κείνται ἀπ' εὐθείας ἐπὶ τῶν λεπτοπλακωδῶν ἀσβεστολίθων. Εἰς τὸν γεωλ. χάρτην τοῦ ΙΓΕΥ σημειοῦται τεκτονικὴ ἐπαφὴ μεταξὺ δολομιτῶν καὶ ἀσβεστολίθων. ‘Ο δολομίτης αὐτὸς εἶναι δπως ἀκριβῶς οἱ γνωστοὶ τεφρομέλανες δολομῖται τῆς Ζ. Τριπόλεως. Εἰς καρστικὴν κοιλότητα τῶν λεπτοπλακωδῶν ἀσβεστολίθων παρατηροῦνται κροκάλαι προερχόμεναι ἐκ τῶν ἴδιων ἀσβεστολίθων καὶ ἐπ' αὐτῶν ἐπικάθηνται οἱ δολομῖται, οἱ δόποιοι δὲν παρουσιάζουν ἀξιόλογον τεκτονισμόν. ‘Η ἐπὶ τόπου παρατήρησις μᾶς πείθει ότι πρόκειται περὶ ἐπικλύσεως τῶν δολομιτῶν ἐπὶ τῶν λεπτοπλακωδῶν ἀσβεστολίθων.

‘Ἐπίσης εἰς τὴν θέσιν 5 (Λιόπετρον) παρεμβάλλονται μεταξὺ τῶν λεπτοπλακωδῶν ἀσβεστολίθων καὶ τῶν ὑπερχειμένων δολομιτῶν στρώματα φυλλιτῶν πάχους μόλις 10 μ.

‘Ἐκ τῶν ἀνωτέρω συμπεραίνεται ότι πρὸ τοῦ σχηματισμοῦ τῶν δολομιτῶν καὶ ἀσβεστολίθων τῆς Ζ. Τριπόλεως ἔλαβε χώραν κατὰ θέσεις ἔντονος διάβρωσις τῶν φυλλιτῶν, πρὸς ΒΑ δὲ καὶ τῶν λεπτοπλακωδῶν ἀσβεστολίθων, ἐνῷ εἰς ἄλλας θέσεις ἔναπετιθετο τὸ διαβρωθὲν ὑλικὸν συνεχιζομένης ἔκει τῆς Εζηματογενέσεως κανονικῶς. Δὲν ἀποκλείεται δὲ εἰς ὥρισμένας θέσεις ὃ ἀνευ διακοπῆς τῆς Εζηματογενέσεως σχηματισμὸς τῶν ὑπερχειμένων τῶν φυλλιτῶν ἀνθρακικῶν στρωμάτων. Τοῦτο εἰκάζεται: α) ἐκ τοῦ γεγονότος ότι τὰ ὑφ' ἡμῶν διαπιστωθέντα ἀπολιθώματα (Ν. ΦΥΤΡΟΛΑΚΗΣ 1967) εἰς τὴν θέσιν 11 κατόπιν προσδιορισμοῦ καὶ ἄλλων ἐκ τῶν

ύφος ήμων ἀνευρεθέντων ἀτόμων (ὑπὸ τῶν U. H. BANTZ καὶ F. HELLER) ἔδειξαν ἡλικίαν Λαδινίου - Καρνίου (δηλ. μεταξὺ Μέσου καὶ Ἀνωτέρου Τριαδικοῦ), ἐνῷ ἐπὶ τῶν ἀπολιθωματοφόρων στρωμάτων ἐπαναπαύονται εἰσέτι τοῦλάχιστον 130 μ. φυλλιτῶν - σχιστολίθων - χαλαζιτῶν (κατόπιν νεωτέρας ἐπισκέψεως), β) ἐκ τοῦ γεγονότος δτὶ 700 μ. νοτίως τοῦ χωρίου «Λάπιθος» διεπιστώθη ὑφος ήμων εἰς τοὺς ἀμέσως ἐπὶ τῶν φυλλιτῶν κειμένους δολομίτας ἡλικίαν Ἀνωτέρου Τριαδικοῦ ἔως Κατωτέρου Λιασίου.

Τὸ γεγονός δτὶ δὲν συναντῶμεν εἰς πολλὰς θέσεις βασικὸν κροκαλοπαγές πρέπει νὰ ἀποδοθῇ εἰς τεκτονικοὺς λόγους, καὶ εἰς τὴν εὔκολον διάβρωσιν τῶν φυλλιτῶν, οἱ δποῖοι κατὰ τὴν ἀποκομιδὴν αὐτῶν διεβρώθησαν εἰς τοιοῦτον βαθμὸν ὥστε ἐτροφοδότησαν τοὺς χώρους ίζηματογενέσεως κυρίως διὰ λεπτοκόκκους ὄντες.

Εἰς πλείστας περιπτώσεις ἡ ἐπιφάνεια ἐπαφῆς, μεταξὺ τῶν ἀνθρακικῶν ίζημάτων τῆς Z. Τριπόλεως καὶ τῶν ὑποκειμένων σχιστολίθων - φυλλιτῶν, ἀποτελεῖ σήμερον φῆγμα ἀποκολλήσεως. Οἱ ἀσβεστόλιθοι καὶ οἱ δολομῖται δηλ. ἀποκολληθέντες ἐκ τῆς θέσεως ίζηματογενέσεως αὐτῶν μετεκινήθησαν ἐπὶ τῶν φυλλιτικῶν στρωμάτων καταστρέφοντες οὕτω εἰς τὰς περισσοτέρας θέσεις τὰ ἀρχικὰ φαινόμενα ἐπικλύσεως. Ἡ τεκτονικὴ αὐτὴ κίνησις ὡς γνωστὸν δὲν ἀποτελεῖ ἐπώθησιν, ἀλλὰ φῆγμα ἀποκολλήσεως (Abschierung).

Ἡ ἀσυμφωνία αὐτὴ μεταξὺ τῶν ἀνθρακικῶν ίζημάτων καὶ τῶν ὑποκειμένων σχιστολίθων-φυλλιτῶν θὰ πρέπη νὰ ὀφείλεται εἰς τὴν ἐπίδρασιν ὅχι μόνον τῆς Πφαλσικῆς πτυχώσεως ἀλλὰ καὶ τῆς Παλαιοκιμμερικῆς τοιαύτης. Εἰς πολλὰς περιοχὰς τῆς Πελοποννήσου καὶ τῆς Κρήτης παρατηρεῖται μέγα στρωματογραφικὸν κενὸν (Πέριμον - Ἡώκαινον), τόσον ὥστε νὰ θεωροῦμεν πιθανὴν τὴν ἐκδοχὴν δτὶ ὑπῆρξαν θέσεις, εἰς τὰς δποίας δὲν ἔλαβε χώραν ίζηματογένεσις προνεογενῶν στρωμάτων ἐπὶ τῶν σχιστολίθων-φυλλιτῶν ἡ καὶ ἐὰν ἔλαβε χώραν αὐτὴ ἦτο τόσον βραχεῖα, ὥστε τὰ στρώματα διεβρώθησαν ἐξ δλοκλήρου. Εἴς τινας θέσεις μάλιστα ἡ διάβρωσις ἔχει προχωρήσει καὶ μέχρι τῶν ἀνωτέρων στρωμάτων τῶν λεπτοπλακωδῶν ἀσβεστολίθων (Δυονησάδες, βορειανατολικὰ ἀκταὶ Σητείας καὶ εἰς ὧδισμένας θέσεις τῆς Νοτίου Πελοποννήσου).

IV. ΝΕΑ ΣΤΡΩΜΑΤΟΓΡΑΦΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΤΩΝ ΚΑΤΩΤΕΡΩΝ ΣΤΡΩΜΑΤΩΝ ΤΩΝ ΦΥΛΛΙΤΩΝ - ΣΧΙΣΤΟΛΙΘΩΝ

Εἰς τὰς θέσεις 3 καὶ 4, εἰς τὰς δποίας παρατηρεῖται βαθμιαία μετάβασις μεταξὺ τῶν λεπτοπλακωδῶν ἀσβεστολίθων καὶ τῆς φυλλιτικῆς σειρᾶς διεπιστώθησαν τρηματοφόρα.

Τὰ ἀπολιθώματα ταῦτα εὑρέθησαν εἰς τὰ μεταβατικὰ στρώματα μεταξὺ

τῶν λεπτοπλακωδῶν ἀσβεστολίθων καὶ τῶν προαναφερόμέντων φυλλιτῶν. Τὰ μεταβατικὰ στρώματα ὅποτε λοῦνται ἐκ λεπτοπλακωδῶν ἢ σχιστοειδῶν πρασινωπῶν ἔως ἐρυθροειδῶν λεπτοκρυσταλλικῶν ἀσβεστολίθων, οἱ ὅποιοι ἔδωσαν καὶ τὰ ἀπολιθώματα, καὶ ἐξ ἀσβεστο-φυλλιτῶν. Τὸ πάχος τῶν μεταβατικῶν ἀσβεστολίθων εἶναι 5 - 10 μ. ἐνῷ οἱ ἀσβεστοφυλλῖται ἔχοντα μεγαλύτερον πάχος καὶ χρῶμα ώς τὸ τῶν προαναφερόμέντων ἀσβεστολίθων.

Δέκα λεπταὶ τομαὶ ἐκ τῶν δύο θέσεων ἀπεστάλησαν εἰς τὸν M. REICHEL, ὅστις εἰς τὰς ἐπιστολάς του ἀπὸ 7 - 12 - 1967 καὶ 29 - 12 - 1967 ὑποστηρίζει ὅτι πρόκειται περὶ τρηματοφόρων τῆς οἰκογενείας *Globigerinidae*. 'Ο Καθηγητὴς κ. M. REICHEL εἰς τὴν ἐκ δύο σελίδων ἀποτελουμένην ἐπιστολήν του ἀναφέρει μεταξὺ τῶν ἀλλών: «Ἡ ἀκριβὴς ἡλικία τῶν στρωμάτων τούτων δὲν δύναται νὰ προσδιορισθῇ. Τὸ Παλαιοζωϊκὸν ἀποκλείεται τελείως' τὸ Μεσοζωϊκὸν θεωρεῖται ώς ἀπίθανον, μόνον Τριτογενὲς δύναται τις νὰ ὑποθέσῃ (πιθανὸν Ἀνώτερον Ἡώκαινον). Εἰς περίπτωσιν κατὰ τὴν ὅποιαν τὰ στρώματα μὲ τὶς *Globigerinen* κείνται πράγματι ἐντὸς τῆς σειρᾶς τῶν φυλλιτῶν καὶ κάτωθεν τῶν στρωμάτων μὲ *Myophorien*, πρέπει νὰ ἔξετασθῇ ἔτι περισσότερον ἢ τεκτονικὴ τῆς περιοχῆς».

Κατὰ τὴν δευτέραν καὶ τρίτην ἐπίσκεψίν μας εἰς τὴν θέσιν 4 (σχ. 2) ἀπεκλείσθη μετὰ βεβιούτητος πᾶσα τεκτονικὴ ἀνωμαλία καὶ τὰ νέα δείγματα παρουσιάζουν τὰ αὐτὰ τρηματοφόρα, τὰ ὅποια δημιουργοῦνται δὲν ἀπεστάλησαν ἐκ νέου εἰς τὸν κ. Καθηγητὴν διότι καὶ κατὰ τὴν ἔξετασιν τῶν πρώτων 10 λεπτῶν τομῶν δὲν εἶχε ἐλεύθερον χρόνον, ἀλλὰ ἔξήτασεν ταῦτα βεβαίως μετὰ προθυμίας καὶ εἰς βάρος τῆς ἰδίκης του ἐργασίας, δι' ὃ καὶ εὐχαριστοῦμεν θερμῶς τοῦτον.

Παρὰ ταῦτα εἴναι δύσκολον νὰ δεχθῶμεν ἡωκαινικὴν ἡλικίαν εἰς τὰ ἡμιμεταμορφωμένα ταῦτα στρώματα διὰ τοὺς κάτωθι λόγους:

α) Ἐπειδὴ ἀποκλείομεν κάθε τεκτονικὴν ἀνωμαλίαν καὶ ἐπειδὴ ἡ θέσις 4 εὑρίσκεται 6 χλμ. βορειοανατολικῶς τῆς θέσεως, εἰς τὴν ὅποιαν εὐρέθη (Ι. ΠΑΠΑΣΤΑΜΑΤΙΟΥ 1956/58) τὸ ἀσβεστοφυκὸς *Mizzia velebitana* προσδιορισθὲν ὑπὸ τοῦ ἰδίου (M. REICHEL). β) Τὰ ὕδια στρώματα συνεχίζουν διὰ μικρᾶς διακοπῆς μέχρι τὸ Ἀλτσὶ ὅπου περικλείουν τὴν γῆφον. γ) Ἐπειδὴ 16 χλμ. νοτιοανατολικῶτερον (θέσις 11) ἔχει πιστοποιηθῆν ὑφ' ἡμῶν εἰς τὰ κατώτερα στρώματα τοῦ ἀνωτέρου τιμήματος τῆς σειρᾶς φυλλιτῶν σχιστολίθων - χαλαζιτῶν ἡλικία μεταξὺ Λαδινίου καὶ Καρνίου καὶ δ) ἐπειδὴ ὑπάρχει ἀναλογία τῆς στρωματογραφικῆς σειρᾶς τῆς Ἀνατολικῆς Κρήτης μετὰ τῆς ἰδίας τῆς Πελοποννήσου καὶ τῆς ὑπολοίπου Κρήτης. Θὰ ἔπρεπε ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει νὰ δεχθῶμεν ὅτι εἰς μίαν τοιαύτην μικρὰν περιοχὴν παρατηροῦνται στρώματα ἡμιμεταμορφωμένα (φυλλῖται) ἀπὸ τοῦ Περιμίου ἔως καὶ τοῦ Ἡώκαινου καὶ ὅτι οἱ ὑποκείμενοι τῶν φυλλιτῶν

λεπτοπλακώδεις ἀσβεστόλιθοι (σχ. 2) είναι κρητιδικῆς ἔως ηθωκαινικῆς ήλικίας.

Πρὸς ἐπίλυσιν τοῦ προβλήματος, τὸ ὅποῖον εἶναι πλέον καθαρῶς παλαιοντολογικόν, δημοσιεύμεν τὰ ἀνωτέρω ἐνταῦθα, ὡς καὶ φωτογραφίας (εἰκ. 5, 6, 7, 8, 9 καὶ 10, Πίν. XXIII καὶ XXIV) τῶν ἀπολιθωμάτων τούτων, θέτοντες συγχρόνως τὰς λεπτὰς τομὰς καὶ πᾶν σχετικὸν στοιχεῖον εἰς τὴν διάθεσιν παντὸς ἐνδιαφερομένου πρὸς μελέτην τούτων.

Ομοίως εἰς τὴν εἰκ. 11 (Πίν. XXIV) παρατηροῦμεν μορφάς, αἱ ὅποιαι ὁμοιάζουν πρὸς φύκη ἀλλὰ οὐδεμίαν μικροδομὴν παρουσιάζουν, ἐκ τῆς ὅποιας θὰ ἀπεδεικνύετο ὅτι πρόκειται περὶ φυκῶν. Ταῦτα ἡσαν ἥδη γνωστὰ (ἐκ συζητήσεως) εἰς τὸν I. ΠΑΠΑΣΤΑΜΑΤΙΟΥ, δοτις ἐκ τῆς ἀπονοσίας μικροδομῆς δὲν ἥδυνήθη νὰ προσδιορίσῃ αὐτά. Πιθανὸν πρόκειται περὶ χονδριτῶν. Ἐπειδὴ παρετηρήσαμεν ταῦτα εἰς τὰ κατώτερα 5 - 20 μ. τῶν φυλλιτῶν (ἀσβεστόλιθοι - ἀσβεστοφυλλῖται) εἰς πολλὰς θέσεις τῆς ἐπαρχίας Σητείας, ἀλλὰ καὶ εἰς διάφορας θέσεις τῆς Κεντρικῆς Επαρχίας Σητείας, ζαρακτηριστικὴν φάσιν τῶν κατωτέρων δριζόντων τῶν φυλλιτῶν.

V. ΑΝΑΚΕΦΑΛΑΙΩΣΙΣ ΤΩΝ ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΩΝ

Ανακεφαλαιουμένων τῶν ἀνωτέρω εἰς γενικὰς γραμμὰς προκύπτουν τὰ κάτωθι συμπεράσματα :

1. Εἰς τὴν ἐπαρχίαν Σητείας παρατηρεῖται μεταξὺ τῶν φυλλιτῶν - σχιστολίθων καὶ τῶν ὑποκειμένων λεπτοπλακωδῶν ἀσβεστολίθων τόσον βαθμιαία μετάβασις δύσον καὶ ἀσυμφωνία.

2. Ἡ βαθμιαία μετάβασις παρατηρεῖται χαρακτηριστικῶς εἰς τὸ δυτικὸν τμῆμα τῆς ἐπαρχίας Σητείας καὶ ἴδιως εἰς τὰς θέσεις 2, 3 καὶ 4 (σχ. 1), ἐνῷ ἡ προαναφερθεῖσα ἀσυμφωνία πιστοποιεῖται εἰς τὸ βορειοανατολικὸν τμῆμα τῆς ἐν λόγῳ ἐπαρχίας καὶ συγκεκριμένως εἰς τὰς θέσεις 6, 8 καὶ 9 (σχ. 1).

3. Ἡ διαταραχὴ καὶ ἡ κατὰ θέσεις διακοπὴ τῆς οἰνηματογενέσεως, ἀφοῦ εἶχαν ἐναποτελῆ τὰ κατώτερα 20 - 30 μ. τῶν φυλλιτῶν - σχιστολίθων, πρέπει νὰ ἀποδοθῇ εἰς τὴν ἐπίδρασιν κυρίως τῆς πτυχώσεως, ἡ ὅποια ἔλαβε χώραν κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ Ἀνωτέρου Περιοίου δηλ. μεταξὺ τῆς Σααλικῆς καὶ Πφαλσικῆς πτυχώσεως, ἐφ' ὅσον βεβαίως ἴσχυει καὶ διὰ τὴν ἡμετέραν περιοχὴν ἡ ήλικία τοῦ Ἀνωτέρου Περιοίου, ἡ ὅποια ἔχει ἥδη διαπιστωθῆ ἐις τὰ κατώτερα στρώματα τῶν φυλλιτῶν διὰ τρηματοφόρων εἰς τὴν Κεντρικὴν Κρήτην καὶ Πελοπόννησον. Ἡ ἐπίδρασις τῆς ἀνωτέρω πτυχώσεως καθίσταται σαφῆς καὶ ἐντονωτέρα εἰς τὰς ἀνατολικὰς καὶ βορειοανατολικὰς περιοχὰς τῆς ἐπαρχίας Σητείας.

4. Εἰς τὴν ἐπίδρασιν τῆς ὀρογενετικῆς ταύτης κινήσεως ὀφείλεται καὶ ὁ σχηματισμὸς τῶν κοιτασμάτων Ἀνυδρίου - Γύψου Γ₁, Γ₂, Γ₃ (σχ. 1).

5. Μεταξὺ τῶν ἀνθρακικῶν ἵζημάτων (ἀσβεστολίθων καὶ δολομιτῶν) τῆς Ζώνης Τριπόλεως καὶ τοῦ ὑποκειμένου ἡμιμεταμορφωμένου ὑποβάθρου διεπιστώθη ἐπίσης ἀσυμφωνία μετὰ μεγάλου στρωματογραφικοῦ κενοῦ. Ἡ διακοπὴ τῆς ἵζηματογενέσεως καὶ ἡ ἔντονος διάβρωσις πρέπει νὰ ὀφείλεται ὅχι μόνον εἰς τὰς Νεοβαρισκίους πτυχώσεις ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν Παλαιοιμμερικὴν τοιαύτην. Εἰς τὰς θέσεις 10 καὶ 12 (σχ. 1) παρατηρεῖται βασικὸν χρονολογαγές. Τὰ ἀνθρακικὰ ἵζηματα τῇ ἐπιδράσει δριζοντίων δυνάμεων ὥλισθησαν ἐπὶ τοῦ ἡμιμεταμορφωμένου ὑποβάθρου δημιουργήσαντα οὕτω ογήματα ἀποκολλήσεως.

6. Εἰς τὰ μεταβατικὰ στρώματα μεταξὺ λεπτοπλακωδῶν ἀσβεστολίθων καὶ φυλλιτῶν διεπιστώθησαν ὑφ' ἡμῶν τρηματοφόρα (θέσεις 3 καὶ 4, σχ. 1 καὶ σχ. 2). Ο M. REICHEL, ὅστις ἐπροσδιώρισεν ταῦτα ὡς Globigeriniden, ἀποκλείει τελείως τὴν παλαιοζϊκὴν ἡλικίαν καὶ θεωρεῖ ὡς πιθανὴν τὴν ἀνωηκαίνικὴν τοιαύτην. Βάσει δμως τῶν μέχρι τοῦδε γνωστῶν παλαιοντολογικῶν καὶ στρωματογραφικῶν στοιχείων εἶναι δύσκολον νὰ δεχθῶμεν ἀμέσως ἐκ τοῦ πρώτου τούτου προσδιορισμοῦ τὴν ἡλικίαν ταύτην.

Z U S A M M E N F A S S U N G

Im Rahmen der Veröffentlichung der jeweiligen Ergebnisse unserer noch weiter fortgeführten geologischen Untersuchungen in Ostkreta, wird die vorliegende Mitteilung publiziert. Das Thema dieser Arbeit ist uns von Herrn Prof. Dr. W. SCHWAN seit Sommer 1965 gegeben. Diese Arbeit ist aber drei Jahren lang (1968 - 1970), wegen der im südwestlichen Peloponnes von uns durchgeföhrten geologischen Untersuchungen, unterbrochen worden.

Die oben erwähnten geol. Untersuchungen in Ostkreta sind im grossen Teil finanziell von der Deutschen Forschungs-Gemeinschaft unterstützt worden, der ich zu grösstem Dank verpflichtet bin.

Aus der Literatur (Ι. ΠΑΠΑΣΤΑΜΑΤΙΟΥ 1956/58 und N. GREUTZBURG - PAPASTAMATIΟU 1966) ist uns bekannt, dass im Metamorphikum Ostkretas die kristallinen Plattenkalke sich konkordant durch allmählichen Übergang in die Schiefer-Phyllitserie übergehen. Unsere Untersuchung zeigt, dass diese konkordante Lagerung nur für den westlichen Teil der Halbinsel Sitia gilt (Abb. 1 Lokalitäts-Nr 1, 2, 3, 4 u. a.). Die Abb. 2 gibt uns ein schematisches Profil der Nordküste an (Lok. 4). Die Übergangsschichten bestehen

aus graugrünlichen bis violetten dünnplattigen Kalken und Kalkphylliten.

Im Gegensatz zum obigen allmählichen Übergang konnten wir in folgenden Stellen diskordante Lagerung nachweisen. a) Lokalität 6: Über dem kristallinen Kalk und den z. T. abgetragenen Phylliten liegen diskordant Konglomeratschichten deren Gerölle aus den liegenden Kalken herkommen und eingeregt sind. Ein gelbbrauner kristalliner Dolomit liegt wieder diskordant auf den Phylliten und Konglomeratschichten (ph. 1, Taf. XXI). Nach Analogie handelt es sich um permischen Dolomit.

b) Lokalität 8: Über den Plattenkalken liegt diskordant ein schwarzgrauer und selten gelbbrauner massiger Dolomit und darüber folgen konkordant Kalkschiefer und Kalkphyllite (Abb. 3 u. Phot. 2, 3, Taf. XXI u. XXII). In beiden Stellen zeigt die geol. Karte (1 : 50.000) des Landesamtes triassischen Dolomit im tektonischen Kontakt mit den Plattenkalken und Phylliten.

c) Lokalität 9; Die Phyllite liegen konkordant auf den Plattenkalken. 30 m. über der Phyllitenbasis treten schwarze Dolomite auf. Stellenweise kann man Eiseoxydkonkretionen, Gerölle oder zusammenverkittete Phyllitscherben zwischen Dolomit und Phyllitschichten beobachten.

d) Lokalität 1: 20 m über der Phyllitenbasis tritt wieder eine Konglomerat-bis Brekzienschicht auf.

Aus den oben erwähnten Feststellungen ist anzunehmen, dass nach Ablagerung der untersten Phyllitschichten (mindestens 20 m mächtig) haben orogene Bewegungen eingewirkt. Durch Hebung des Gebietes bildeten sich Schwellen, z. T. auch festländische Regionen und zwischen diesen Sedimentationsbecken. Stellenweise kam es zur Anhydrit und Dolomitbildung. Durch sekundäre Wasseraufnahme bildete sich der Anhydrit in Gips um. Im Anhydrit beobachtet man oft linsen-oder klotzförmigen schwarzen bituminösen Dolomit. In allen drei Anhydrit-Gips-Lagerstätten schliesst diese chemische Sedimentation mit schwarzem Dolomit ab und darüber treten wieder die Phyllite auf.

Nach Analogie der Dolomitserie in Mittelkreta (S. E. KUSS 1963, N. CREUTZBURG - I. PAPASTAMATIOU 1966) sind die unteren Phyllite, die Dolomite und die Anhydritlagerstätten ins Oberperm einzustufen. Für diese orogenen Bewegungen durfte dann (wenn die Altersstellung nicht falsch ist) eine Faltungsphase, zwischen der saalischen und der pfälzischen Phase verantwortlich sein.

Ausser dieser Faltungsphase haben wohl noch die pfälzische und die altkimmerische eingewirkt. Die Einwirkung der orogenen Bewegungen nimmt in die nordöstlichen bis östlichen stark und weniger in die nördlichen Richtung zu. Diese Annahme sowie auch die Einwirkung beider letzten Faltungsphasen kann man durch folgende Beobachtungen bekräftigen:

a) Die Phyllite sind im nordöstlichen Teil des Gebietes stark abgetragen, so dass an der Küste die Plattenkalke an mehreren Stellen zu Tage liegen. An der nordöstlichen Spitze (Kap - Sideros) bleiben die Phyllite nur an einer Stelle (Γ_3) erhalten. Auf den drei Inselchen Dyonissades (16 Km nordöstlich der Lokalität 6) sind weiter noch die oberen Plattenkalke abgetragen.

b) Die Mächtigkeit der Phyllite nimmt in die westlichen, südwestlichen z. T. auch in die südlichen Richtung (bis über 300 m) zu.

c) In mittlerer Schiefer-Phyllitserie treten im östlichen Teil des Gebietes mächtige Konglomeratschichten auf. Die Gerölle kommen aus der Plattenkalkserie her. Ihre Grösse und Häufigkeit nehmen in die nordöstliche und östliche Richtung zu.

d) Der Schiefer-Phyllitserie liegen die Dolomite und Kalke der Tripoliza-Zone auf. In zwei Stellen (Lokalität 10 u. 12) sind Konglomerat und Phyllitmaterial in einer untersten Dolomitschicht festgestellt worden die auf eine Transgression der Kalk-Dolomitserie über dem Metamorphikum hindeuten. Basalkonglomerat ist selten und schwer festzustellen, da der Kontakt zwischen Phylliten und hangender Kalk-Dolomitserie meist eine Abscheerungsfläche darstellt und diese hangende Serie mehr oder minder auf ihre Unterlage verschoben ist.

Bei der vorliegenden Arbeit beschreiben wir weiter neue Fossiliensfunde (Lokal. 3 u. 4). Es handelt sich um Mikrofauna, die in den obersten Plattenkalk-Schichten (untere Übergangsschichten) vorkommt. Hern Prof. Dr. M. REICHEL, der die Mikrofauna im Dezember 1967 als *Globigeriniden* bestimmen hat, möchte ich hier herzlich danken. Er schreibt in seinem Brief von 7-12-1967 u. a. «Das genaue Alter dieser Schichten kann nicht ermittelt werden. Das Paläozoikum ist völlig ausgeschlossen; das Mesozoikum äussert unwahrscheinlich, man kann nur Tertiär annehmen (Obereocen möglich). Falls diese Globigerinidenschichten wirklich im Schichtverband der Phylliten und unterhalb der Schichten mit Myopho-

rien liegen, so muss die Tektonik der Gegend noch näher untersucht werden».

Wir haben die Tektonik nochmal untersucht und stellten fest, dass der Schichtverband (Abb. 2, Profil an der Nordküste, Lokal. 4) einwandfrei ungestört ist. Die neuen untersuchten Proben haben wieder die gleiche Mikrofauna gegeben. Da aber die fazielle und tektonische Entwicklung des Metamorphikum mit ihrem hangenden Tripolizaserie von Mittelpeloponnes bis Ostkreta im grossen und ganzen gleich ist, können wir dieses Alter ohne weiteres nicht annehmen. Gegen tertiäres Alter sprechen noch die bisherigen bekannten Fossilienfunde im Metamorphikum Ostkretas: a) *Mizzia velebitana* (von M. REICHEL bestimt worden); permisches Alter, Fundstelle 3,5 km. südwestlich der Lokal. 4. b) *Myophorien* u. a. Obertrias, N. FYTROLAKIS 1967), Grenze Ladin-Karn (nach spätere Bestimmung mehrerer unserer Exemplaren von F. HELLER u. U. H. BANTZ).

Ebenfalls sprechen dagegen die Fossilienfunde in Mittel und Westekreta und im Peloponnes, sowie auch die Analogie unseres Gebietes mit diesen.

Da nun die Untersuchung rein paläontologisch ist, geben wir hier die oben erwähnten Fossilien (Ph. 5, 6, 7, 8, 9, 10, Taf. XXIII u. XXIV) bekannt und teilen dabei mit, dass die Dünnschliffe (16) und die Probenreste jedem Interessierenden zur Verfügung stehen. In den unteren (zom) Phyllitschichten kommen in Kreta und Peloponnes chondritähnliche Formen vor, die aber keine bestimmbarre Mikrogefüge zeigen. Von uns sind in vielen Stellen in Kreta und in Peloponnes festgestellt worden und werden hier als charakteristisch für die unterste Phyllitserie abgebildet (Ph. II, Taf. XXIV).

B I B L I O G R A P H I A

- CAYEUX, L. (1902).— Sur la composition et l'âge des terrains métamorphiques de la Crète. *C. R. Ac. Sc. Fr.*, **134**, S. 1117. 19, Paris.
- CHALIKIOPoulos, PH. (1903).— Sitia, die Osthalbinsel Kretas. *Ver. Inst. J. Meereskunde u. Geogr.*, **138**, 3 Taf., 8 Abb., Berlin.
- CREUTZBURG, N. und PAPASTAMATIOU, J. (1966)— Neue Beiträge zur Geologie der Insel Kreta. *Instit. f. Geol. and Subsur. Research*, Bd XI, **2**, Athens.
- ΔΑΒΗ, E. (1968).— Οι μεταμορφωμένοι δρίζοντες της περιοχής τῶν Ἀστερουσίων ὁρέων Νοτίου Κρήτης. *Annal. géol. d. pays Hellén.*, **19**, Athènes.
- FYTROLAKIS, N. (1967).— Über einen Fossilienfund im Metamorphikum von Ostkreta. *Bulletin of the Geol. Soc. of Greece*, **VII**, p. 89-92, Athens.

- FYTROLAKIS, N. (1971).— Die bis heute unbekannten palaeozoischen Schichten südöstlich von Kalamai. *Bulletin of the Geol. Soc. of Greece*, **VIII**, p. 70 - 81, Athen.
- ΚΤΕΝΑΣ, Κ. (1926).— 'Η ανάπτυξις τοῦ πρωτογενοῦς εἰς κεντρικὴν Πελοπόννησον. *Πρακτ. Ἀκαδ. Ἀθηνῶν*, **1**, 53 - 59, 'Αθῆναι.
- KUSS, S. (1963).— Erster Nachweis von permischen Fusulinen auf der Insel Kreta. *Πρακτ. Ἀκαδ. Ἀθηνῶν*, **38**, σελ. 431 - 6, 'Αθῆναι.
- ΜΑΡΙΝΟΣ, Γ. - REICHEL, M. (1958).— 'Η ἐξάπλωσις τοῦ ἀπολιθωματοφόρου Περιοίου εἰς Ἀνατολικὴν Στερεάν Ελλάδα καὶ Βύροιαν. *I.G.E.Y.*, Νο **8**, σελ. 11.
- ΠΑΠΑΣΤΑΜΑΤΙΟΥ Ι. (1958).— Κοιτασματολογία τῶν ἐμφανίσεων ὁρυκτῶν θειεικῶν ἀλάτων (γύψου - ἀνυδρίτου) τῆς νήσου Κρήτης. Δελτ. Ἑλλ. Γεωλ. Ἐταιρ., **3**, (1956 - 58), 'Αθῆναι.
- PAPASTAMATIOU, J. & REICHEL, M. (1956).— Sur l'âge des Phyllades de l'île de Crète. *Ecl. Géol. Helv.*, **49**, S. 147, Basel.
- PARASKEVOPOULOS, G. (1964).— Die alpine Dislokationsmetamorphose im zentral-peloponnesisch - kretischen metamorphen System. *N. Jb. Abh.* **101**, 2, S. 195 - 209. Stuttgart.
- ΤΑΤΑΡΗΣ, Α. - ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΥ, Γ. (1965).— 'Επὶ τῆς γεωλογικῆς δομῆς τῶν Λευκῶν Ορέων (Δυτ. Κρήτη). Δελτ. Ἑλλην. Γεωλ. Ἐταιρίας, **6**, 2, 319 - 347, 'Αθῆναι.
- WURM A. (1950).— Zur Kenntnis des Metamorphikums der Insel Kreta. *N. Jb. Geol. Pal. (Monatsh.)*, Jahrg 1950, H. **7 - 8**, S. 206 - 239, 1 tekt. Übersichtsskizze, 1 Textabb., Stuttgart.
- WURM, A. (1954).— Über ein Vorkommen fossilführenden Trias auf Kreta. Δελτ. Ἑλλ. Γεωλ. Ἐταιρ., **I** (1953), σελ. 73 - 77, 'Αθῆναι.

ΕΠΙΕΞΗΓΗΣΙΣ ΤΩΝ ΠΙΝΑΚΩΝ XXI — XXIV

- Εἰκ. 1. 'Ασυμφωνία μεταξὺ δολομιτῶν καὶ φυλλιτῶν περιοίου ήλικίας (θέσις 6).
- Εἰκ. 2 καὶ 3. 'Ασυμφωνία μεταξὺ λεπτοπλακωδῶν ἀσβεστολίθων καὶ δολομιτῶν περιοίου ήλικίας (θέσις 8).
- Εἰκ. 4. 'Ασυμφωνία μεταξὺ κρητιδικῶν; ἀσβεστολίθων καὶ ὑποκειμένων φυλλιτῶν (θέσις 12).
- Εἰκ. 5, 6, 7α, 7β, 8α, 8β, 9, 10. Τρηματοφόρα *Globigerinidae* κατὰ M. REICHEL. 7α καὶ 8α $\times 210$ αἱ ὑπόλοιποι $\times 73$.
- Εἰκ. 11. Μορφαὶ ὁμοιάζουσαι πρὸς χονδρίτας ἢ φύκη ἃνευ μικροδομῆς χαρακτηρίζουσαι τὰ κατώτερα στρώματα τῆς φυλλιτικῆς σειρᾶς. Φυσικὸν μέγεθος.

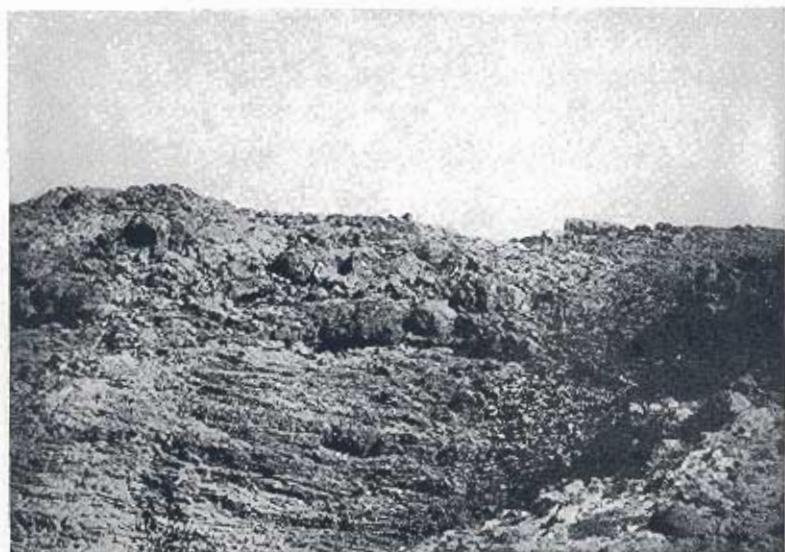

1

Ψηφιακή Βιβλιοθήκη "Θεόφραστος" - Τμήμα Γεωλογίας. Α.Π.Θ.

3

4

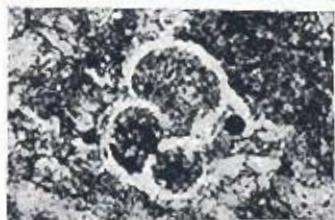
5

α

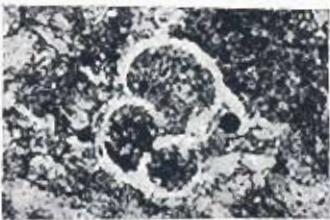

6

β

7

α

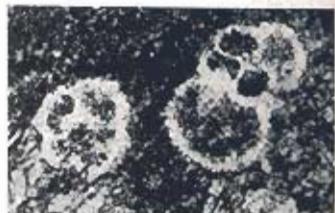

8

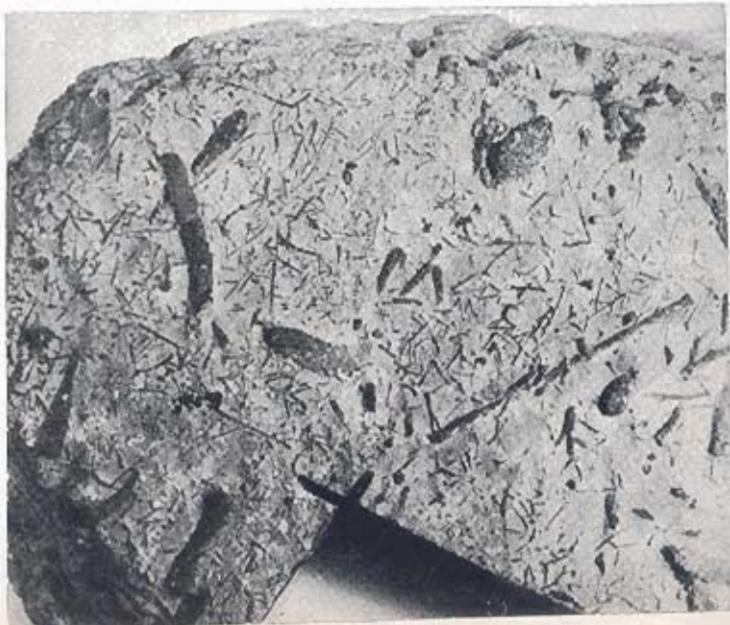
β

9

10

11

